

DIALOGAS

2013 m. gegužės 2 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 18 (1037). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Privalomų egzaminų bus daugiau

Buvusio švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus skandalingai pradėtas žygius silpninti profiliavimą ir skatinti studentus rinktis technines profesijas tęsia ministras Dainius Pavalkis.

AKTUALU

3 p.

Psichologas R. Auškelis: mokytoju dirbti dabar sunkiau

KOMENTARAS

4 p.

Vengrijos revoliucija ir mano likimas

Istorijos mokytojo Jono Kelevišiaus prisiminimai ir liudijimai.

5 p.

Gąsdintojai

„NEC direktoriaus pavaduotojas P. Gudynas labai nori naują kriterinį vertinimą apginti. Rimtesnių argumentų nėra, tad tenka ES į pagalbą kvieštis. Vis dėlto kviečiantis būtų gerai atidžiau pasidomėti, kas ten toje Europoje „dedasi“.“

Septintoji švietimo konsultanto Algirdo Zabulionio įžvalga.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

7 p.

Apie humorą, kompetencijas ir skriaudžiamus vaikučius

„Paiškėjo, kad humoro kompetencija į programą neįtraukta. Ir vadovėliuose nėra. Jeigu aptiksi juose humoro, tai jis kažkoks skystas.“

Ar nekeista – tokia svarbi kompetencija reformuotose programose ignoruojama? Juk humoras ne tik atskleidžia nesąmones, bet padeda spręsti problemas – jame gali rasti tiesos grūdą...“

Zitos Alaunienės samprotaujamasis rašinys.

POŽIŪRIS

8 p.

2013 metų lietuvių kalbos ir literatūros įskaita

Šiais metais NEC pirmą kartą susirinko informaciją iš bendrojo ugdymo mokyklų ne tik apie tai, kiek mokinių dalyvavo lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje ir kokį galutinį įvertinimą jie gavo, bet ir kokia pasirinkta tema mokiniai pristatė parengtą viešąją kalbą.

Surinkti duomenys, pasak NEC, leido analizuoti, kaip mokinių gauti įvertinimai susiję su mokyklos tipu, mokyklos mokomąja kalba, pagal turimus duomenis įskaitos rezultatas susietas su mokinio lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi kursu mokykloje ir t. t.

EGZAMINAI

11 p.

Zitos Siogorienės nuotr.

Vaikai dabar kitokie: mitas ar tikrovė?

„Į mokyklą dabar ateina kitokie vaikai“, – tai dažna diskusijose apie švietimo būklę nuskambanti frazė. Vieni tikina, kad dabartiniai vaikai stokoja motyvacijos mokytis, yra fiziškai silpni, nedrausmingi ir neklusnūs. Kiti teigia, jog šiandien vaikai daug smalsesni, imlesni ir itin gabūs.

Tai kaipgi yra iš tikrųjų?

Ateina vis sudėtingesni

„Ilgametė patirtis leidžia teigti, kad kasmet į pirmąsias klases ateina vis sudėtingesni vaikai“, – „Dialogui“ sako Panevėžio Rožyno pagrindinės mokyklos pradinė klasių mokytoja Laima Kumžienė. Pasak Raseinių Šaltinio pagrindinės mokyklos pradinė klasių mokytoja Žydrūno Kapočiaus, vaikai šiandien drąsesni ir komunikabilesni. „Bet kad jiems trūksta pagarbos vienas kitam, tolerancijos, užuojautos, tai irgi faktas“, – „Dialo-

gą“ tikina dvidešimtus metus pradinukus ugdantis pedagogas.

„Man nesvarbu, kad vaikas ateina į mokyklą nežinodamas raidžių, nemokėdamas skaityti, skaičiuoti, rašyti. To išmokyti yra mano darbas ir aš jį atliksiu. Svarbu, kad vaikas turėtų elementarių bendravimo, bendradarbiavimo įgūdžių, savigarbos, gebėtų save suvaldyti, šiek tiek padirinti savo norus su kitų norais“, – pritaria kolegoms Utenos Rapolo Šaltinio progimnazijos mokytoja Sigita Černiauskienė.

Nukelta į 4 p. ▶

Mokykla ir visuomenė

Aušra MALDEIKIENĖ

Du esminiai dalykai leidžia manyti, kad Lietuvos mokyklos ateitis labai niūri.

Elitui ir verslui išsilavinimo nereikia

Pradėsiu nuo to, kad mūsų mokykla veikia šalyje, kurios ekonominis ir politinis modelis nereikalauja jokio išsilavinimo.

Elitui išsilavinimo nereikia, nes jis nedalyvauja jokiose pilietinėse ir politinėse diskusijose. Ir kiekviena „teta“ turi galimybę tapti įstatymų, kurių net pati nevykdo, leidėja. Atkreipkite dėmesį – jau trečia kadencija turime Prezidentą, nedalyvaujantį jokiuose vie-

šuose debatuose. Tiesa, viena daugumą atvira politinė diskusija per nacionalinę televiziją vyko prezidentinės kampanijos metu – tarp R. Pakso ir V. Adamkaus: ją akivaizdžiai laimėjo R. Paksas, kuris bent jau sakinius (jei ne mintis) dėliojo aiškiau.

Diskusijose nedalyvaujama, nes visuomenė suvokiama ne kaip laisvų piliečių sambūris, o kaip pavaldinys, kurio reikalas – vykdyti nurodymus. Kita vertus, net aukščiausių valdžios žmonių bendras intelektualinis ir politinis potencialas yra tiek menkas, kad jie net nesugebėtų savo pozicijų pagrįsti (tai patvirtina jų atskiros kalbos arba vadinamieji memuarai...).

Nukelta į 9 p. ▶

Už pažymio pakeitimą – į policiją

Šią savaitę Klaipėdos r. policijos komisariate pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl moksleivių bandymo pakeisti pažymius. Apie tokią mokinių veiką pareigūnams pranešė Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos mokytoja, pastebėjusi, kad pasinaudojus jos prisijungimo duomenimis įsilaužta į elektroninio dienyno sistemą.

Pasak gimnazijos direktorės I.Pintverytės, matematikos įvertinimai buvo pakeisti trims trečios gimnazijos klasės moksleiviams. Visi jie – vaikinai. Kadangi matematikos mokytoja pažymius fiksuoja ir popieriniame dienyne, pastebėti neatitiktumą nebuvo sudėtinga. Vietos laikraščiai „Banga“ direktorę pripažino, kad ugdymo įstaigai tai nemaloni situacija.

Pasak ikiteisminį tyrimą atliekančios tyrėjos J.Gailiūtės, kol kas nežinoma, kas ir iš kur prisijungė prie mokytojos paskyros elektroniniame dienyne. Tam reikalinga gauti dienyną administruojančios įmonės atsakymą.

Įstatymai numato, kad už neteisėtą prisijungimą prie kompiuterio arba kompiuterinio tinklo gresia viešieji darbai, bauda, areštas arba laisvės atėmimas iki vienerių metų.

Pakeitė mokesčio už darželį tvarką

Vakar (05 01) Panevėžyje įsigaliojo nauja atlyginimo už vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, išlaikymą lopšeliuose-darželiuose tvarka. Joje nebėra papildomos maitinimo lengvatos priešmokyklinukams, kuriems paskirti nemokami pusryčiai ir / ar pietūs pagal Socialinės paramos mokiniams įstatymą. Tokių vaikų tėvai, norintys papildomo maitinimo, už jį turės mokėti.

Nebeliko ir maitinimo lengvatos vaikams, turintiems tik vieną iš tėvų, jeigu šie išsiskyrę ar vaiką augina vieniša motina, jei vaikui nustatyta ir pripažinta tėvystė, jei vienas tėvų yra įkalinimo įstaigoje. Pasak Panevėžio m. savivaldybės, tokios šeimos gauna iš išsituokusių ir pripažintų tėvų išlaikymą vaikams. Negaunantieji išmokų gali kreiptis į Vaiko išlaikymo fondą, o esant sunkiai finansinei padėčiai – savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrių.

Maitinimo lengvata nebebus taikoma ir vaikams, kuriems nustatyta laikinoji arba nuolatinė globa, taip pat ir apgyvendintiems Socialinių paslaugų centre.

Nustatydama naują tvarką vietos valdžia atsižvelgė į tėvų prašymą – pateisinti nelankytas dienas ir nemokėti mokesčio, kai tėvai ne tik dirba pagal grafikus, bet ir mokosi pagal mokymosi grafikus, kada turi laisvadienų užsiregistravę darbo biržoje, darbo prastovos metu.

Dar viena naujovė – tėvai atleidžiami nuo mokesčio įstaigos reikmėms (1,5 Lt per dieną), kai su vaiku atostogauja (pateikus darbovietės pažymą).

APKLAUSA

Gegužės 1-osios renginiai nepopuliarūs

Vyresnioji karta dar atsimena, kaip aukštųjų mokyklų komjaunimo ir partinės organizacijos, darboviečių administracija ir profsąjunga sovietiniais laikais reikalaujavo, kad būtų dalyvaujama Gegužės 1-osios demonstracijose.

Dabar prievartos nebėra, bet oficiali šventė liko.

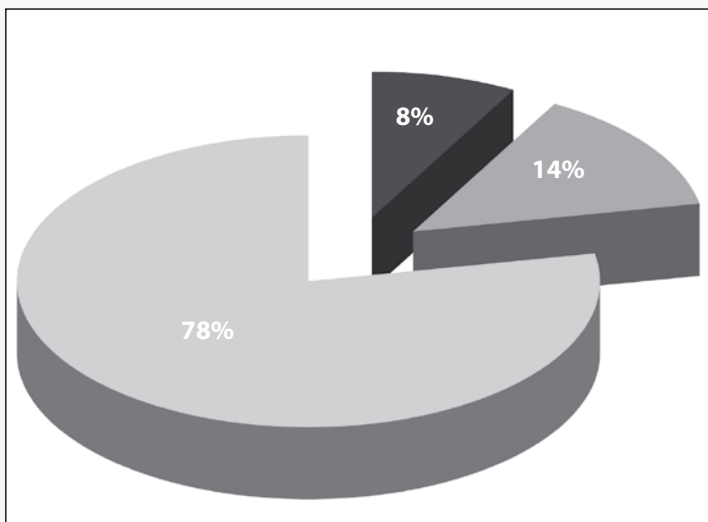
Ar šių dienų Lietuvos piliečiai nori švęsti Tarptautinę darbo žmonių dieną?

Prėjusią savaitę internetų (www.dialogas.com) klausėme: ar jaučiate poreikį dalyvauti Gegužės 1-osios – Tarptautinės darbo žmonių dienos – eisenose bei kituose renginiuose?

Balsavimo rezultatai iškalbūs:

- taip, noriu prisijungti – 14 proc.;
- ne, tai – ne man – 78 proc.;
- pažiūrėsiu, koks bus oras – 8 proc.

Taigi didžioji dauguma (78 proc.) respondentų mano, kad ne jiems tos eisenos ir kiti Gegužės 1-osios renginiai.

Ragino nenusileisti lenkų politikams

Prėjusį sekmadienį (04 28) Vilniuje prie Seimo įvyko mitingas, kuriame protestuota prieš, mitingo organizatorių teigimu, antikonstitucinius Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (LLRA) reikalavimus – palengvintą lietuvių kalbos egzaminą tautinių mažumų atstovams, lenkiškus rašmenis asmens dokumentuose ir ant vietovardžių lentelių.

Kalbėtojai, – tarp kurių buvo Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras R.Ozolas, rašytojas R.Tamošaitis, Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos direktorius V.Žilius, Lietuvos mokinių parlamento pirmininko pavaduotoja G.Gaučytė, – ragino lietuvius būti vieningus ir nepasiduoti, kritikavo valdančiosios koalicijos, švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio poziciją LLRA atžvilgiu.

Mitingo dalyviai valdžios pareikalavo netenkinti LLRA reikalavimų. Taip pat dar šiais metais įvykdyti suvienodintą baigiamąjį valstybinį kalbos egzaminą visiems šalies abiturientams.

„Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius bei švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis turi būti nedelsiant atleisti iš užimamų pareigų už Lietuvos valstybės ir jos piliečių interesams kenkiančius veiksmus ir tautos bei valstybės garbės ir orumo žeminimą savo šalyje ir užsienyje“, – rašoma mitingo rezoliucijoje.

2013-ieji – M.Lukšienės metai

Antradienį (04 30) vykusiamе posėdyje Vyriausybė nutarė patvirtinti valstybinį Meilės Lukšienės metų priemonių planą. Vyriausybė nustatė, kad jis bus vykdomas iš valstybės biudžete atitinkamoms ministerijoms, institucijoms, įstaigoms už jo vykdymą patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų teisėtai gautų lėšų.

Pasak Ministro Pirmininko spaudos tarnybos, pagerbiant mokslininkę planuojama organizuoti daug renginių: nacionalinių ir tarptautinių konferencijų, skaitymų, seminarų, skirtų švietimo bendruomenei ir plačiajai visuomenei. Taip pat numatoma inicijuoti M.Lukšienės pradėto mokslinio leidinio „Lietuvos mokykla. XIX a. I pusė“ parengimą, išleisti mokslininkės straipsnių rinkinių ir darbų bibliografiją, straipsnių rinkinį, skirtą kultūrologijos, edukologijos ir švietimo reformos klausimams anglų ir rusų kalbomis.

Nu- matoma surengti M.Lukšienės premijos konkursą, skirtą edukologijos, kultūrologijos moksliniams darbams, atvirą paskaitų ciklą akademinei bendruomenei.

Taip pat planuojama rengti Lietuvos radijo ir televizijos laidas, sukurti dokumentinį edukacinį filmą apie M.Lukšienę, išleisti kompaktinę plokštelę su jos paskaitomis.

M.Lukšienės darbai, parodos bus pristatyti Paryžiuje Miro salėje, UNESCO būstinėje, Lietuvos Respublikos ambasadoje. Lietuvos pirmininkavimo ES metu planuojama surengti apskritojo stalo diskusiją UNESCO būstinėje Paryžiuje apie kultūros ir švietimo jungtis.

Tikimasi, kad Meilės Lukšienės vardo garsinimas, supažindinant visuomenę su mokslininkės veikla ir nuopelnais edukologijos, literatūrologijos ir kultūrologijos srityse, paskatins diskusijas,

apmąstymus apie švietimo svarbą asmenybės brandai ir nacionalinei kultūrai.

Seimas 2013-uosius paskelbė Meilės Lukšienės metais. 2011 m. Paryžiuje UNESCO generalinės konferencijos 36-ojoje sesijoje hab. dr. Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės įtrauktos į mini- mų sukakčių kalendorių ir 2013 m. minimos UNESCO šalyse.

Iškili asmenybė, švietimo reformos pradininkė, mokslininkė, literatūrologė, edukologė, Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narė hab. dr. Meilė Lukšienė-Matjošaitytė gimė 1913 m. rugpjūčio 20 d. Vienoje.

1989 m. Meilei Lukšienei buvo suteiktas nusipelnusios mokslo veikėjos vardas, 1994 m. – Gedimino 5-ojo laipsnio ordinas, 2003 m. – Vytauto Didžiojo ordino Komandoro didysis kryžius. 2004 m. M.Lukšienė apdovanota UNESCO COMENIUS medaliu už jos asmeninį indėlį mokslininkai ir praktiškai įtvirtinant švietimą kaip valstybės kūrimo pagrindą.

M.Lukšienės metų renginiai jau sėkmingai vyksta. Balandžio 25 d. Lietuvos edukologijos universiteto (LEU), mokslininkės šeimos bei Vilniaus miesto savivaldybės pastangomis prie namo sostinės Adomo Mickevičiaus g. 19, kuriame Doktorė gyveno, atidengta atminimo lenta.

Balandžio 25–26 dienomis įvyko tarptautinė mokslinė konferencija „Ugdymas kultūros ir žmogaus raidos kryžkelėse: Meilės Lukšienės pedagoginio palikimo įžvalgos praeičiai, dabarčiai, ateičiai“.

■ **Atminimo lentos atidengimo ceremonijos dalyviai: Prezidentė D.Grybauskaitė, europarlamentaras prof. V.Landsbergis, LEU rektorius prof. A.Gaižutis, prof. I.Lukšaitė, kiti Doktorės šeimos nariai**

Signatarę pasiuntė į teismą

Anyskčių r. taryba pritarė savivaldybės administracijos direktoriaus V.Juodelio inicijuotam Antano Vienuolio gimnazijos direktorės, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarės I.Andrukaitienės padavimui į teismą. Taryba reikalauja, kad I.Andrukaitienė atlygintų dalį žalos dėl jos pavaduotojo E.Šilaikos atleidimo iš darbo.

„Dialogas“ primena, kad iš gimnazijos direktorės pavaduotojo pareigų atleista E.Šilaiką teismas grąžino į pareigas ir įpareigojo gimnaziją sumokėti jam kompensaciją. Vėliau į procesą įsijungė antstolė, kuriai už pinigų išieškojimą buvo sumokėta per 3 tūkst. Lt. Būtent šią sumą iš I.Andrukaitienės taryba ir reikalauja grąžinti.

I.Andrukaitienė tarybai teisinosi, kad įvykdyti teismo sprendimą išmokėti kompensaciją galėjo tik gimnazijai sutaupius lėšų, o jų prašyti rajono tarybos negalėjusi. Kaip argumentą, kodėl negalėjo kreiptis į mokyklos savininę, signatarė pateikė tarybos sprendimą, kaip turi būti prašoma lėšų. Be to, direktorė akcentavo, kad ir ankstesnė gimnazijos direktorė turėjo problemų su sporto klubu. „Jei šios istorijos dalyvis ar dalyviai būtų ne partiniai žmonės – debatų nekiltų“, – pastebėjo direktorė.

Privalomų egzaminų bus daugiau

Buvusio švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus skandalingai pradėtas žygius silpninti profiliavimą ir skatinti studentus rinktis technines profesijas tęsia ministras Dainius Pavalkis. Nors priemonės, apie kurias kalba D.Pavalkis, yra daug „kietesnės“ nei buvo numatęs G.Steponavičius, šiuokart skandalo, panašu, nebus.

Praplėtė dalykų rinkinius

Šių mokslo metų pradžioje Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) pranešė apie 2014 metais į aukštąsias mokyklas ir kolegijas pretenduosiančių moksleivių eilės sudarymo tvarkos pakeitimus. „Kaip rodo stojimo praktika, nemažai abiturientų negali rinktis perspektyvių fizinių ar technologijos mokslų studijų dėl to, kad paskutinėse klasėse orientuodavosi į griežtai apibrėžtus dalykų rinkinius, kurių reikėdavo stojant į socialinius mokslus. Praplėtus dalykų rinkinius – pagal kurių rezultatus skaičiuojamos galimybės gauti valstybės finansavimą – stojantysis galės pasirinkti įvairines studijų programas“, – taip pokyčių būtinumą argumentavo tuometinė švietimo ir mokslo viceministrė Nerija Putinaitė.

Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) inicijuotos darbo grupės parengta tvarka numatė, kad 2014 m. geriausiųjų eilė, pagal kurią teikiamas valstybės finansavimas studijoms, bus skaičiuojama pagal 4 dalykų rezultatus: privalomo lietuvių kalbos, pasirinktos srities pagrindinio ir papildomo dalykų bei kitos srities bendrojo dalyko. Dviejų iš dalykų (lietuvių kalbos ir literatūros ir pagrindinio dalyko) bus įskaitomi tik valstybinio brandos egzamino rezultatai, o kitų dviejų – valstybinio brandos egzamino rezultatai arba atitinkamai perskaiciuoti metinio pažymio vertinimai.

Kalbant paprasčiau, pakeitimų pasekmė – padidėjęs matematikos egzamino vaidmuo humanitarinių ir socialinių mokslų studijų srityse.

■ D.Pavalkis

Pakeitimų buvo padaryta ir dėl užsienio kalbos mokėjimo – norintieji patekti į valstybės finansuojamą studijų vietą universitete turės mokėti užsienio kalbą B2 lygiu, stojant į kolegiją – B1 lygiu.

Septynios Lietuvą sukrėtusios dienos

7-iomis dienomis vėliau nei numatyta įstatyme tuometinio ministro G.Steponavičiaus paskelbta naujoji tvarka sukėlė pasipiktinimo audrą. Nepatenkinti moksleiviai surengė protesto akcijas prie Seimo, Vyriausybės bei Švietimo ir mokslo ministerijos. Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės vyriausioji patarėja švietimo, mokslo, kultūros ir nevyriausybinė organizacijų klausimais Virginija Būdienė naująją tvarką pavadino „tyliu bendrojo ugdymo perversmu“ ir pareiškė, kad ji skatins korepetitoriaivimą ir padės pelningai dirbti testavimą vykdančioms komerciniams užsienio kalbų centrums. O buvęs Konstitucinio Teismo pirmininkas Egidijus Kūris švietimo ir mokslo mi-

nistro įsakymą dėl naujos stojimo į aukštąsias mokyklas tvarkos pavadino „ciniškumo viršūne“.

Po to, kai vaiko teisių apsaugos kontrolierė Edita Žiobienė kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą (LVAT), išplėstinė teisėjų kolegija 2013 metų pradžioje konstatavo, kad stojimo į aukštąsias mokyklas tvarka prieštarauja Mokslo ir studijų įstatymui bei konstituciniam teisinės valstybės principui. LVAT sprendime pabrėžė, kad ginčijamas ministro įsakymas bei juo patvirtintas Geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiuju eilės sudarymo 2014 metais tvarkos aprašas buvo paskelbtas pažeidžiant įstatymų nustatytą dvejų metų iki atitinkamų studijų metų pradžios terminą.

Nepritariančių balsų nesigirdi

Švietimo ir mokslo ministerijos vairą iš G.Steponavičiaus perėmęs D.Pavalkis nesunkiai rado sprendimą, atitinkantį ne tik teismo nutartį, bet ir mokinių

interesus, – 2014 m. stojimo į aukštąsias mokyklas tvarką pakoreguoti taip, kad konkursinis balas būtų formuojamas iš keturių mokomųjų dalykų valstybinių brandos egzaminų arba metinių įvertinimų, o užsienio kalbos mokėjimas būtų įtrauktas į bendrą dalykų pasirinkimo rinkinį.

Tačiau ir ši gana liberali tvarka ilgainiui negalios. Pirmadienį (04 29) vykusiame ŠMM kolegijos posėdyje buvo svarstoma galimybė po trejų metų įvesti abiturientams privalomus užsienio kalbos ir matematikos brandos egzaminus.

Nors D.Pavalkis teigia, kad galutinis sprendimas dar nepriimtas, tačiau panašu, kad privalomais netrukus taps ir užsienio kalbos, ir matematikos egzaminas.

„Siūlome tolti nuo vadinamojo profiliavimo modelio, 2015 m. įvesti privalomą užsienio kalbos egzaminą baigiant vidurinę mokyklą, kaip slenkstį, be kurio negausi atestato. Ir taip pat matematikos egzaminą, be kurio neįstos į aukštąją mokyklą, išskyrus menų. Ir manome, kad matematikos egzaminas turėtų būti visuotinis ir privalomas nuo 2016 m.“, – yra pareiškęs dabartinis švietimo ir mokslo viceministras Rimantas Vaitkus.

Tokiems planams nepritariančių balsų šiuokart nesigirdi. Ir nepanašu, jog ši tylą – prieš audrą.

Pakomentuoti tokias galimas perspektyvas „Dialogo“ paprašyti egzaminų specialistai teigė iš esmės nematantys tokiuose planuose nieko blogo, tačiau, kol nieko konkretaus nėra galutinai nuspręsta, sakė savo vertinimų pateikti negali. Esą viską lems tai, kokie tie privalomi egzaminai bus: pagal kokį lygį ar mokymo programą bus vykdomi, kiek centralizuotai, koks bus jų vertinimas, kokio formato užduotys, kiek bus neišlaikiusiųjų ir ką jiems tai reikš, kaip bus panaudojami tų egzaminų rezultatai priimant, pavyzdžiui, į universitetų Matematikos ir Istorijos fakultetus ir t. t. Pasak specialistų, „neatsakius į visus šiuos klausimus, neaišku, apie ką diskutuojama, tiesiog tuščias politikavimas ir tiek“.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

POŽIŪRIS

Atsišaukimas dėl lietuvių kalbos niokojimo

Jonas KUBILIUS

Patekau į Nacionalinio diktanto finalą sykiu su maždaug 80 (iš 3000) kitų plunksnakočių, padariusių ne daugiau 4 klaidų (bet į finalą nevažiavau). Žinoma, tu, kurie mano tekstų yra skaitę, šis faktas nė kiek nenustebins, bet labai malonu, kad pagaliau net kalbininkai sutaria dėl mano išpuoselėto it kalakuto pagurklis lietuvių kalbos jausmo. O kad jau sutaria, gal būtų laikas atsižvelgti į raštingosios mūsų tautos dalies nuomonę?

***

Mielieji,

tai gal jau pakaks niokoti mūsų kalbą? Jūs, grupelė išrinktųjų, pasikišę po pažasčia diplomą bei Jablonskio tomelį, manote turį teisę nurodinėti, kokia kalba turi būti. Kalba, matot, turi būti taisyklinga, o kas taisyklinga, nustato Valstybinis kalbos įstatymas. Visi jo nepaisantys – ypač kompiuteriniai švepluotojai ir knygų neskaitytojai – yra kalbos nusikaltėliai, keliantys grėsmę savo nežabotu neraštingumu.

Naujienos: toks jūsų požiūris skatina atvirkštinę reakciją. Žmonės ima nevertinti savo pačių kalbos, nes jaučiasi neturį galimybės ją kurti. Kaip man jaustis, kai visi mano interviu išcenzūruojami dėl neva nenorminės kalbos? Kaip jaustis skaitant perplautų salotų skonio rašinius laikraščiuose?

Aptarkime, ką tokia politika reiškia jaunai lietuvių kalbai. (Kiekgi mūsų rašytiniam žodžiui metų?) Jūsų požiūris – šalies veidas. Trūnijimas praeities kemsynuose, besipriešinant menkiausiam pokyčiui – tokia Lietuva. Tai vis dar kovojam su rusu, grasinančiu prikimšti kurtkių į duchovkes? Ar jau su Obamą ir pragaištingosiomis moderniosiomis technologijomis? Ar keliam nesantaikas dėl w? Sėdite su savo smetonos laikų kvapeliu ir esate žlibi kurmiai, nenorintys padėti kalbai augti ir prisitaikyti prie pasaulio – kuriame žodis yra skirtas žmogui suprasti žmogų, skyrybos ženklas – lengviau sakinį perskaityti. Nusiraminkime: kalba, kultūrinis paveldas, gėlmė neišnyksta be kabučiu, nosinaičių ir paukštelių, kaip neišnyko moderniojoje lietuvių poezijoje. Nesugriau jų nei slengas, nei sekantis. Kalba auga, normos mutuoja, tautos migruo-

ja, tik kalbininkai ir tautininkai sėdi ant savo stiklo kalno putpelių veidais.

O galėtų būti naudingi – palaikydami, ne griaudami tendencijas. Į juos žvelgiu, norėdamas patarimo, kaip trumpai, paprastai pasakyti tablet. Jų pusėn nežiūriu, ieškodamas išmanaus atitiktens smartfonui, – šis žodis ir taip limpa prie mano lietuviško gomurio, jau įgudusio prie telefono. Mokomės iš seno, kuriame naują. Tai kam čia trūksta kalbos jausmo? Kam – sveikos nuovokos? Konservavimas mirusiesiems skirtas, mielieji.

Myliu lietuvių kalbą, dievinu jos skonį burnoje, lipdau įmantrias jos variacijas savo blogė. Kalba yra mūsų visų turtas, ją kuriame kartu, kasdien. Jūs – kalbajobai, kalbos davatkos, kietos rankos besilgintys kalbos nacionalistai – dievobaimingais veidais apsimetę nuodijate žmonių protus tol, kol jų kalba nustoja skonio, ir užraitytą žodį tarti jau gėda (suradus – išbraukti!). Tai skaudina mane.

Iš <http://duona.wordpress.com>

(Kalba netaisyta.)

Vaikai dabar kitokie: mitas ar tikrovė?

► Atkelta iš 1 p.

Pasak Marijampolės Jono Totoraičio pagrindinės mokyklos pradinė klasių mokytojos Liubos Stankevičienės, vaikai į mokyklą ateina jau žinodami raides ir skaičius, kiti – mokėdami ir skaityti. „O pačių svarbiausių dalykų į mokyklą neatsineša – sunkiai susikaupia, greitai išsiblaško, nesukoncentruoja dėmesio, pritrūksta savitvardos, drausmės ir atsakomybės“, – tikina mokytoja. „Dažnam vaikui trūksta supratimo, kas leidžiama, o kas ne. Yra vaikų, negebančių laikytis elementarių bendravimo taisyklių, pavyzdžiui, nepertraukti kalbančiojo“, – kolegei antrina Vilniaus Gabijos gimnazijos pradinė klasių mokytoja Kazytė Startienė.

Socialinis ugdymas – terra incognita

Nors Paramos vaikams centro (PVC) specialistai yra parengę socialinių įgūdžių ugdymo programas ir ikimokyklinio, ir pradinio ugdymo įstaigoms, PVC vadovaujanti psichologė psichoterapeutė Aušra Kurienė „Dialogui“ teigia, kad toks ugdymas pas mus dar – terra incognita. Pasak psichologės, mokytojai neturėtų viltingai tikėtis, kad vaikai ateis į mokyklą turėdami įgūdžių, kaip joje dera elgtis. „Vienus vaikus gal bus pamokę tėvai, kiti tokių įgūdžių gal bus įgiję darželyje, tačiau sukurti bendrą socialinį emocinį klimatą klasėje vis viena turės mokytojas“, – įsitikinusi A. Kurienė. Anot jos, mokytojas turėtų vaikams aiškiai pasakyti, kokios klasėje yra bendravimo, bendradarbiavimo, pykimosi, taikymosi, skolinimosi, skundimosi ir pan. taisyklės bei normos. „Ir jeigu mokytojas mano, kad visa tai sukurti privalo ne jis pats – klasėje bus nuolatinis chaosas“, – teigia psichologė.

Pirmasis tėvų susirinkimas, kaip ir pirmieji vaiko mėnesiai mokykloje, A. Kurienės nuomone, yra ypač svarbūs. Tam, kad tėvai ne tik žinotų, bet ir savo vaikams pasakytų, mokytojas tėvams turi aiškiai suformuluoti draugavimo, pykimosi, atsiprašymo bei kitokio elgesio klasėje taisykles. Anot psichologės, ir tėvai, ir vaikai turi žinoti, kokia nuobauda gresia tam, kuris trenks savo klasės draugui. Ir tai turi būti žinoma iš anksto, o ne tada, kai taip įvyksta ir supykęs mokytojas kažką staiga nusprendžia.

„Vaikai dabar nebėra tokie paklusnūs, kaip buvo anksčiau, nes paklusnūs nebėra ir suaugusieji, – sako A. Kurienė. – Tačiau socialinių dalykų mažieji nėra išmokyti – nei kaip bendrauti, nei kaip valdyti emocijas. Todėl prisiimti šį labai svarbų ugdymo vaidmenį turėtų mokykla.“

Destruktyvusis trikampis

Paramos vaikams centro vadovė sako, jog dirbdama su pradinė klasių mokiniais, jų mokytojais ir tėvais pastebi ne į gera pasikeitusį mokytojų ir tėvų vaidmenį supratimą. A. Kurienė įsitikinusi, kad svarbiausias mokykloje yra tiesioginis mokytojo ir mokinio santykis – mokytojas turi duoti vaikui užduotis ir priimti jų įvykdymą. „Tačiau vis dažniau atsiranda tarpininkas – vaiko mama ar tėtis“, – teigia psichologė. Anot jos, toks santykių trikampis dažnai kuriamas mokytojų iniciatyva: tėvai raginami

Elenos Tervidytytės nuotr.

A. Kurienė:

Ugdymas – tai individualus mokinio ir mokytojo romanas... O jeigu vaikui klasėje blogai elgiantis mokytoja tikisi, kad jo elgesį sutvarkys namuose sėdintys ar darbuose paskendę tėvai, tai ji tikisi neįmanomų dalykų.

aktyviai dalyvauti ugdymo procese, kartu su vaiku atlikti namų darbus ar juos tikrinti. „Ir mokytojui belieka įvertinti galutinį tėvų darbo rezultatą – kaip jiems sekasi mokyti savo vaiką, o ne kaip sekasi mokytis pačiam mokiniui“, – tikina A. Kurienė.

Psichologė pasakoja, kad kalbantis su mokytojais, kurie skundžiasi mokinių vėlavimu į pamokas, dažnai paaiškėja, jog su pačiu į pamokas vėluojančiu vaiku mokytojas net nebūna kalbėjęs. „Tai kam su juo kalbėti, juk tėvai jį į mokyklą pristatė“, – sako mokytojai. Toks požiūris, anot

A. Kurienės, „nuima“ nuo vaiko atsakomybę, griauna individualų jo ir mokytojo santykį. Toks santykių trikampis labai iškreipia vaiko supratimą, kad svarbiausias asmuo jo mokymosi istorijoje yra mokytojas. „Būtent todėl mokytojas privalo vaikui pasakyti: „Pamokos mokykloje prasideda aštuntą – tu turi pasistengti atvykti laiku.“ Ir tada jau savo atsakomybę suvokęs vaikas privers tėvus pakelti jį anksčiau ir suruošti į mokyklą“, – tikina A. Kurienė. Anot jos, ugdymas – tai individualus mokinio ir mokytojo romanas, kuriame gali vyrėti meilė,

paklusnumas, tarpusavio pagarba ar koks nors kitas jausmas. „O jeigu vaikui klasėje blogai elgiantis mokytoja tikisi, kad jo elgesį sutvarkys namuose sėdintys ar darbuose paskendę tėvai, tai ji tikisi neįmanomų dalykų“, – teigia psichologė.

Tampame narcizais

Dabartiniai vaikai, anot A. Kurienės, yra kitokie, nes darželiuose jie įgijo kitokių įgūdžių, nes juos augina platesnes pažiūras, daugiau demokratiškus idėjų turintys tėvai. „Dabartiniai vaikai tiesiog yra kita karta – kitokia, kaip ir visos kitos“, – teigia psichologė.

Pasak A. Kurienės, dabar vaikai daug anksčiau skatinami atrasti savo pomėgius ir individualumą, todėl tokius jų siekius mokykla turėtų priimti. Vaikus veikia ir vertybių visuomenėje kaita – daugelis vaikų dabar auginami orientuojant į pasiekimus. „Todėl į mokyklą jie ateina jau mokėdami skaityti ir rašyti, tačiau nemokėdami jausti, suvokti, ką jaučia, arba nežinodami, ką su tais jausmais daryti“, – sako A. Kurienė.

Taip, anot psichologės, yra todėl, kad šiuolaikiniams žmonėms labiausiai rūpi rezultatai, o ne procesai. Pavyzdžiui, jei vaikas išlipo iš baseino, tikėtina, jog pirmas klausimas, kurį jis išgirs, bus „kiek nuplaukė?“, o ne „ar smagu buvo?“. Iš darželio tėvų vakare paimtas ir paklaustas, kaip jam sekėsi, vaikas raportuoja: „Viską suvalgiau ir pamiegojau.“ „Vaikas jau žino, ką atsakyti – jis jau žino, kas yra sėkmė, – pastebi A. Kurienė. – Mes labai sparčiai žingsniuojame link narcistinės visuomenės, kuriai labai svarbūs rezultatai, bet nelabai – turinys ir jausmai.“

Pasak psichologės, vaikai dėl to labai kenčia. „Kenčia, nes mano, jog yra nevykėliai, jei negavo dešimtuko, nelaimėjo konkurso ar nepadarė visų namų darbų. Tai mokykloje kuria daug chaoso“, – teigia A. Kurienė.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

KOMENTARAS

Mokytoju dirbti dabar sunkiau

Nieko nuostabaus, kad dabar vaikai kitokie negu buvo prieš 10 ar 20 metų: keičiasi visa mūsų gyvenimo aplinka, mūsų vertybės, poreikiai, įpročiai, keičiasi gyvenimo būdas ir pan.

Vaikai dabar drąsesni, laisvesni, drąsiai bendrauja su mokytoju, greitai, nuoširdžiai ir tiesiai (kartais net nepagarbiai) reaguoja į mokytojų sakomus žodžius, replikuoja. Elgesio, bendravimo kultūra pakito. Kai kurie pokyčiai mus šokiruoja ir gąsdina. Anksčiau vaikų auklėjime didelę reikšmę turėjo disciplina, besiremianti neginčijamu suaugusiojo autoritetu ir baime būti nubaustam. Dabar siekiama išugdyti laisvą ir kūrybišką asmenybę, vaikų gebėjimą patiems spręsti, rinktis, suvokti savidisciplinos prasmę. Muštras ir aklas paklusnumas lengviau pasiekiami dalykai negu savikontrolė. Turime pripažinti, kad šiuolaikiniam mokytojui reikia daugiau dėti pastangų siekiant išmokyti vaikus jautriau, mandagiau ir pagarbiau elgtis tiek su suaugusiais, tiek tarpusavyje.

Iš dalies teisūs tie, kurie tvirtina, kad vaikai dabar sudėtingesni. Tokius juos daro sparčiai kintantis gyvenimas. Nieko nepadarysi, tenka mokytis naujų darbo metodų, labiau tinkančių dirbti su to-

kiais sudėtingais vaikais, mokytis dirbti laisvesnėje, demokratiškesnėje visuomenėje.

Daugėja tėvų, besikreipiančių į specialistus dėl savo vaikų problemų. Bet taip yra ir dėl to, kad išaugo tėvų ir pačių pedagogų „raštingumas“, jiems labiau rūpi galimos vaikų problemos, jų branda, tokiu būdu daugiau diagnozuojama ir elgesio, emocijų sutrikimų.

Be to, prieš 20 metų, kai specialiųjų poreikių vaikai būdavo mokomi atskirose mokyklose, eilinių mokyklų mokytojai daug rečiau susidurdavo su sudėtingais vaikais. Dabar mokytojams, kurių klasėse yra specialiųjų poreikių vaikų, dirbti gerokai sunkiau.

Kita vertus, psichikos sveikatos specialistai diagnozuoja daugiau suaugusiųjų psichikos ligų, ypač depresijų. Iš dalies tai susiję su gyvenimo tempo didėjimu, su sunkumais darbo rinkoje, su didesne konkurencija ir dar su naujausių technologijų sparčiu vystymu, kuris vis labiau atitolina nuo tiesioginio bendravimo, fizinio buvimo šalia vienas kito. Jeigu vaikas auga tokioje šeimoje, jei jo tėvai ar globėjai nusivylę gyvenimu, girtauja, barasi, jam sunku ne tik mokytis, bet ir sutrinka jo socialinė adaptacija, elgesys. Kita problema – tėvų užimtumas. Tėvai mažai būna su savo vaikais, mažai su jais kalbasi. Vaikas daug laiko praleidžia prie kompiuterio, internete, arba žiūri TV. Taip neišsugdomi bendravimo įgūdžiai, gebėjimas klausytis ir išgirsti; nekontroliuojama informacija gali net žaloti vaiko psichiką.

Remigijus AUŠKĖLIS,
Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro psichologas

Vengrijos revoliucija ir mano likimas

Jonas KELEVIŠIUS,

istorijos mokytojas, pensininkas

Vengrijos sukilimo dienomis (1956 m. rudenio) buvau 26 metų amžiaus, neseniai universitetą baigęs jaunas diplomuotas istorikas. Dirbau Vievio rajono švietimo skyriuje mokyklų inspektoriumi.

Oficialioje spaudoje sukilimas buvo pristatomas kaip kontrrevoliucinis maištas, tačiau mes, būdami ištisą dešimtmetį Lietuvoje trukusio partizaninio karo liudininkai, puikiai žinojome, kad tai vengrų tautos sukilimas. Patikimos informacijos apie Vengrijos įvykius gaudavome laisvojo pasaulio radijo bangomis, nors jos buvo visais įmanomais būdais slopinamos.

Žinia apie Vengrijos revoliuciją kaip žaibas perskrodė visą pasaulį, taip pat ir Lietuvą. Ši žinia iš naujo bylojo, kad kova su komunistiniu režimu už tautos laisvę ne tik reikalinga, bet ir galima.

Mano aplinkoje buvo pasakojamas toks atsitikimas. Budapešto gatve riamodamas šliaužia rusų tankas. Priešais eina vengrė su vaiku ant rankų. Ji prašo tanko įgulos sustoti. Tankas sustoja. Atsidaro bokštelio liukas. Moteris staiga į tanko vidų įmeta granatą...

Nežinau, ar tikrai taip buvo, bet šis pasakojimas liudijo apie vengrų visuotinio pasipriešinimo ryžtą. Aš juo patikėjau. Apie tai pasakojau ne tik savo pažįstamiems žmonėms, bet, pritaikęs progą, ir mokiniams.

Mąščiau, kad mūsų, lietuvių, ir vengrų likimai panašūs: visus mus degino, naikino prakeikta Stalino saulė. Viešpatie, o kur mums nuo to siaubingo likimo pasislėpti? Tik po lietuvių ir vengrų kovos spinduliais...

***

Vienoje kaimo vidurinėje mokykloje netoli dabartinių Elektrėnų (tada jų dar nebuvo) aukštesnės klasės mokinys per pamoką ant lapelio parašė: „Jaunime, sek Vengrijos pavyzdžiu!“ ir pasiuntė per suolus. Apie tai sužinojusi, rajono valdžia įsiuto, ėmė ieškoti kaltų.

Minėtą mokyklą neseniai buvo vizitavę mokyklų inspektoriai ir jos mokymo bei auklėjamojo darbo trūkumų neradę. O dabar staiga – toks „baisus“ lapelis. Todėl komunistų partijos Vievio rajono biuras nutarė duoti pylos rajono Švietimo skyriui. Man, kaip nepartiniam ir, komunistų akimis, ideologiškai ne visai patikimam žmogui, kliuvo daugiausia. Ačiū Dievui, tada dar likau „gyvas“.

Ir nuslopinus sukilimą pokalbiuose su pedagogais dažnokai prisimindavome Vengrijos įvykius. Pastebėjau, kad dauge-

lis pedagogų simpatizuoja vengrams. Žinios apie tai tikriausiai patekdavo ir ten, kur nereikia – į KGB.

Mano tautinis, patriotinis nusiteikimas erzino komunistinę valdžią. Kliuvo ir tai, kad mano darbo metais Vievio rajone daug pradinių mokyklų ir trys septynmetės, kuriose buvo dėstoma lenkų kalba, perėjo prie lietuvių kalbos, tapo lietuviškos. Ta kryptimi veikėme išvien su rajono Švietimo skyriaus vedėju Gediminu Matulaičiu. Jis buvo apšauktas nacionalistu ir atleistas iš darbo. Brendo mintis ir mane atleisti iš inspektoriaus pareigų. Nuo 1960 m. rugsėjo 5 d. faktiškai ir buvau atleistas, nors formaliai atleidimas nebuvo iki galo sutvarkytas. Ėmė siūlyti pereiti į kitą darbą, bet siūlomi darbai man buvo nepriimtini. Darbo ginčų komisija rugsėjo 29 d. mane net buvo sugrąžinusi į darbą.

Pagaliau 1960 m. gruodžio 8 d. Vievio rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas oficialiu raštu kreipėsi į švietimo ministrą Mečislovą Gedvilą, kad būčiau atleistas iš mokyklų inspektoriaus pareigų. Rašte buvo pateikta tokia mano charakteristika:

„Vievio rajono Liaudies švietimo skyriuje dirba inspektoriumi Kelevišius Jonas. Nors jis tik dėka tarybinės santvarkos baigė aukštąjį mokslą, tačiau yra antitarybinių pažiūrų ir jam negalima patikėti inspektoriaus pareigų.“

1956 m. rudenį, kada vyko kontrrevoliucinis maištas Vengrijoje, Kelevišius J. skleidė mokytojų tarpe užsienio antitarybinę propagandą, kad neva Lenkijos studentai solidarizuojasi su Vengrijos kontrrevoliucionieriais.

Be to, Kelevišius J. 1958 m. vasarą dirbo Vievio pionierių stovykloje viršininku. Aikštelėje, kur pionieriai stoja rikiuotėn, Kelevišiaus nurodymu iš konkorėžių ir skujų aikštelę papuošė „Gedimino stulpais“. Apie tai su niekuo nesitaręs, paskui sakęs, kad, atseit, tame nematęs nieko blogo. Tai rodo jo antitarybines nuotaikas.

Man žinoma, kad Kelevišius J. pamokų metu idealizuoja praeitį.

Šie faktai rodo, kad Kelevišius J. yra politiškausi nusistatęs prieš tarybinę santvarką ir mokyklų inspektoriaus pareigas jam negalima patikėti.“

Švietimo ministro 1961 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. 13 iš darbo buvau atleistas pagal Darbo įstatymų kodekso 47 str. „c“ punktą, t. y. kaip netinkamas ideologiniam darbui tarybinėje mokykloje. Tačiau man pavyko aplenkti ministrą. Kol šis įsakymas pasiekė Vievį, aš spėjau paduoti pareiškimą, kad iš darbo išeinu savo noru, ir gavau tai patvirtinantį dokumentą su Švietimo skyriaus vedėjo Antano Stanelio ir profsąjungos pirmininko parašais.

***

Nebuvo lengva pasiekti, kad mano Darbo knygelė liktų „švari“, kad joje neatsirasėtų ministro įsakymo įrašas ir kad man būtų

sumokėtas pagal įstatymus priklausantis atlyginimas už priverstines pravaikštas. Buvau kupinas jaunatviškos energijos, su „vilko bilietu“ susitaikyti nenorėjau, ieškojau teisybės, atkakliai įrodinėčiau, kad iš darbo išėjau savo noru. Tuo reikalu ėjau pas švietimo ministrą, teko net tris kartus bylinėtis teisme, kol pagaliau Aukščiausiasis Teismas bylą išsprendė mano naudai. Visa tai užtruko iki 1961 m. gegužės 8 dienos. Rajono mokytojai stebėjo ir stebėjosi šia mano dvi-kova su valdžia.

Vis dėlto iš Vievio teko išsikraustyti. Kurį laiką dirbau Pernaravos vidurinėje mokykloje netoli Ariogalos (Kėdainių r.), o 1971 m. rugpjūtį persikėliau į Lygumų (Pakruojo r.). Dėščiau istoriją Lygumų vidurinėje mokykloje.

Visą laiką mano gyvenimas buvo neramus, balansavau ant ribos. Lietuvos Atgimimą sutikau atvira širdimi. Ryžtingai įsitraukiau į Sąjūdį, buvau vienas iš Sąjūdžio pradininkų ir organizatorių Pakruojo rajone. Daug laiko skiriu žuvusių partizanų atminimo įamžinimui. Dabar esu jau 83 metų, tačiau kol sveikata, nors ir šlubuojanti, leis, iš visuomeninės veiklos nežadu trauktis.

Prisimindamas praeitį, džiaugiuosi, kad pritariau 1956 m. Vengrijos revoliucijos idėjoms. Laisvoje Lietuvoje 2006 m. gruodyje buvo malonu gauti laisvos Vengrijos respublikos ambasadoriaus Šandoro Juhaso (Sandor Juhasz) padėką už mano solidarumą su ano meto Vengrijos sukilėliais.

➤ MOKYKLOSE

Budistų vienuolis – apie nenorą gyventi ir kelius į vidinę harmoniją

„Meditacija – sunkus darbas. Daugeliui atrodo, užtenka atsisėsti parietus kojas, lotoso poza – ir nušviesi“, – taip Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijoje kalbėjo zen budistų vienuolis Kęstutis Marčiulynas, kuris, grįžęs į tėvynę, vėl, kaip ir prieš 12 metų, tampa aktoriumi ir savo patirtimi dalijasi su klausytojais.

K.Marčiulynas didžiąją metų dalį praleidžia Pietų Korėjos vienuolynuose, kuriuose atlieka įvairias dvasines praktikas. Ištisus mėnesius medituojama nuo 8 iki 14 val. per parą, atsisakoma maisto ir miego. Tokios meditacijos nėra poilsis, malonumas ar lengvas atsipalaidavimas, būna, kad jomis susidomėję pasauliečiai po kurio laiko atsiduria psichiatrinėse ligoninėse. „Pabuvęs kelias paras be miego, labai įdomiai pradėdi į save žiūrėti“, – sakė vienuolis, per dauge-

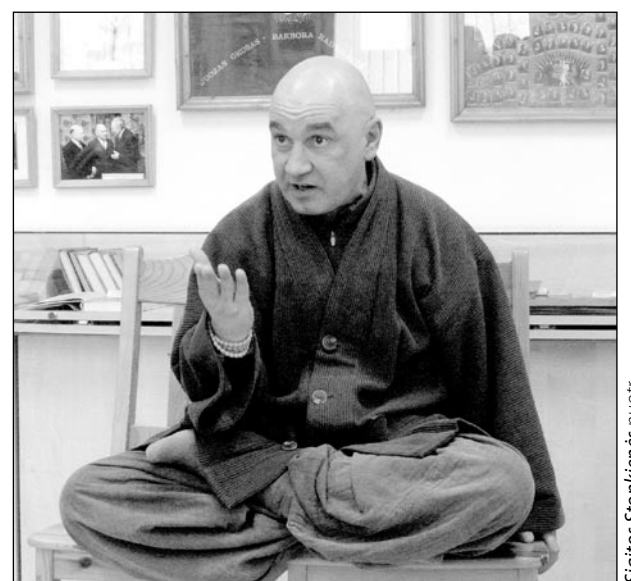
lį metų budistų vienuolynuose įveikęs sudėtingą kelią į gyvenimo prasmės paiešką, vidinę ramybę ir harmoniją. Aktorius apgailėstavo, kad Lietuvoje likę nedaug tikrojo, neapsimestinio dvasingumo, gyvenama paviršutiniškai, kai žodžiai iš esmės skiriasi nuo darbų, neliko jėgos, vilties ir tikėjimo. „Tai tarsi atrodo jau įprasta, nieko čia tokio. Bet kodėl tada Lietuvoje tiek daug žmonių baigia gyvenimą savižudybe?“ – retoriškai klausė jis.

Paklaustas, ar jį jau galima vadinti Mokytoju, K.Marčiulynas sakė priėmęs visus įžadus ir esąs tas, kuris gali mokyti, netgi yra raginamas tai daryti. Bet atsisako, nes nieko nenori daryti avansu, kol jo paties vidus tam priešinasi.

Sigita STONKIENĖ,

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos profesijos patarėja

■ Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijoje apsilankęs zen budistų vienuolis Kęstutis Marčiulynas kalbėjo apie žmogaus išskirtinumą ir neaprepiamas dvasios galias.

Sigitos Stonkienės nuotr.

KLAUSIATE! ATSAKOME!

Ką gali nuspręsti teismas?

Dėl mokyklos reorganizacijos buvau atleista iš darbo. Manau, kad mano atleidimas buvo neteisėtas, ir planuoju kreiptis į teismą su prašymu grąžinti į pirmesnę darbą. Ar gali teismas mano atleidimą pripažinti neteisėtu, tačiau į darbą negrąžinti?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 297 str. 3 d., jeigu darbuotojas buvo atleistas iš darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymų nustatytą tvarką, teismas grąžina jį į pirmesnę darbą ir priteisia vidutinį darbo užmokestį už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos. Tačiau DK 297 str. 4 d. sako, kad jeigu teismas nustato, kad darbuotojas į pirmesnę darbą negali būti grąžinamas dėl ekonominių, technologinių, organizacinių ar panašių priežasčių arba dėl to, kad jam gali būti sudarytos nepalankios sąlygos dirbti, tai priima sprendimą pripažinti darbo sutarties nutraukimą neteisėtu ir priteisia jam DK 140 str. 1 d. nustatyto dydžio išeitinę išmoką ir vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo iki teismo sprendimo įsigaliojimo dienos. Šiuo atveju laikoma, kad darbo sutartis yra nutraukta teismo sprendimu nuo jo įsigaliojimo dienos.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) yra nurodęs, kad, nagrinėdamas darbuotojo reikalavimus dėl atleidimo iš darbo pripažinimo neteisėtu, teismas turi patikrinti ir nustatyti, ar yra pagrindas darbuotojo atleidimą iš darbo pripažinti neteisėtu, ir, jeigu yra, nustatyti, kuris iš DK 297 str. 3 ir 4 dalyse numatytų alternatyvių darbuotojo teisių gynimo būdų turi būti taikytinas. Kaip nurodė LAT, kadangi DK 297 str. 3 ir 4 dalyse nustatyta galimybė taikyti vieną iš alternatyvių darbuotojo teisių gynimo būdų, tai teismai, parinkdami vieną iš jų, turi savo pasirinkimą argumentuoti pagrįsti ir siekti, kad priimtu sprendimu būtų įvykdytas socialinis teisingumas. LAT taip pat pažymėjo, kad bylą dėl atleidimo iš darbo pripažinimo neteisėtu nagrinėjantis teismas nėra saistomas darbuotojo nurodyto ieškinio dalyko. Tai reiškia, kad nors darbuotojas ir pageidautų būti grąžintas į ankstesnę darbą, teismas, nustatęs, kad darbuotojas negali būti grąžinamas į jo ankstesnę darbą, gali nuspręsti, kad nėra pagrindo tenkinti darbuotojo pareikštą reikalavimą visa apimtimi. Tokiu atveju teismas gali savo iniciatyva darbuotojo į jo ankstesnę darbą negrąžinti, o taikyti DK 297 str. 4 dalyje numatytą alternatyvų darbuotojo darbo teisių gynimo būdą.

Kaip elgtis gavus išpėjimą?

Mokyklos direktorius įteikė išpėjimo lapelį apie tai, kad bus mažinamas tarifinio atlygio koeficientas. Kaip elgtis gavus tokį išpėjimą?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 203 str., apie tai, kad nustatomos naujos darbo apmokėjimo sąlygos, darbdavys turi raštu pranešti darbuotojams ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki jų įsigaliojimo. Išpėjimo lapelyje turi būti nurodyta, kuo remiamasi keičiamos darbo apmokėjimo sąlygos.

Kai darbdavys įteikia tokio turinio išpėjimo lapelį, darbuotojas turi pasirašyti „susipažinau“, tačiau neprivalo iškart rašyti „sutinku“. Tam jis turi mėnesį svarstyti, tartis, konsultuotis, ar verta dirbti už mažesnę atlyginimą. Pasakyti ir parašyti „sutinku“ darbuotojas gali bet kurią mėnesio dieną.

Jei darbuotojas yra profesinės sąjungos narys, jis gali kreiptis į savo profesinę sąjungą, inicijuoti įvairias (kolektyvines, individualias) derybas, konsultacijas dėl siūlomų naujų darbo sąlygų.

Pažymėtina, jog tarifinių atlygių koeficientų keitimą darbdavys turi suderinti su darbuotojų atstovais. Jei tai nepadaroma, darbuotojas neprivalo sutikti su tuo, jog jam bus mažinamas darbo užmokestis.

Jei koeficientai suderinti su profesine sąjunga, o darbuotojas nesutinka dirbti pakeistomis darbo sąlygomis, darbdavys turi teisę atleisti jį vadovaudamasis DK 129, 130, 135, 140 straipsniais. Toks atleidimas galimas dar po mėnesio ar trijų (DK 129 str. 4 d.). Pagal DK 140 str. numatytą darbo stažą darbuotojui turėtų būti išmokama išeitinė išmoka.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Politikai

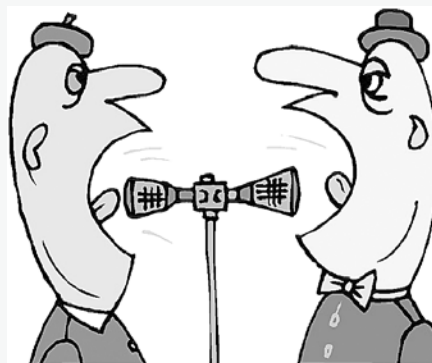
Paskaitau, paklausau, pamąstau ir matau, kad geriau už Vladą Šimkų nepasakysi:

*Tai kits kitą užgaulioja,
tai bučiuodamies ulioja –
kaip kada.*

<...>

*Nuo pačių pradžių taip esti –
vienas nori būt gudresnis
už kitus.*

Kęstutis MILIAUSKAS

TYRIMAI

Vadovų nelankstumas kuria demotyvuojantį darbo klimatą

Naujausias tarptautinės vadybos ir konsultacijų bendrovės „Hay Group“ tyrimas „Lyderystės stiliai ir organizacijos psichologinis klimatas“ (*Styles and Climate*) parodė, kad ekonominės krizės metu padaugėjo priverstinį vadovavimo stilių taikančių vadovų. „Daryk ir neklausinėk“ lyderystės principu Europoje vadovaujasi trečdalis (31 proc.) įmonių vadovų. Tik 17 proc. jų kuria pozityvią, efektyviam darbui nutiekiančią aplinką ir geba atitinkamose verslo situacijose derinti keturis ir daugiau vadovavimo būdų: demokratiškąjį, palaikantįjį, priverstinį, vizionierišką ir kitus.

Rytų Europos regione vos 22 proc. įmonių vadovų darbe geba pritaikyti plačią vadovavimo elgsenos paletę, o 57 proc. lyderių kuria demotyvuojantį darbo klimatą.

„Hay Group“ generalinės direktorės Baltijos šalims Nedos Songin teigimu, dauguma Lietuvos įmonių vadovų savo darbo praktikoje taip pat linkę apriboti vadovavimo elgseną. Tačiau lankstumo stygius ilgainiui mažina darbuotojų motyvaciją, o pastaroji – darbo efektyvumą. Pasak N.Songin, Lietuvos bendrovių vadovai dažniausiai linkę taikyti priverstinį („dirbk ir neklausinėk“), pavyzdinį („žiūrėk į mane ir dirbk taip pat“) arba vadinamąjį demokratinį („visi pagalvojome ir aš nusprendžiau“) vadovavimo būdus, rečiau vizionierišką ir palaikomąjį stilių.

„Pasaulinis „Hay Group“ lyderystės stilių ir darbo klimato tyrimas rodo, kad efektyviausiai dirba ir geriausiai darbinę aplinką sukuria tie vadovai, kurie savo veikloje sugeba derinti keturis ir daugiau lyderystės stilių. Lietuvoje gana paplitęs „dirbk ir neklausinėk“ lyderystės stilius paremtas tiesioginėmis ir asmeninėmis vadovų nuorodomis. Kitą – pavyzdinį – lyderystės stilių taikantys Lietuvos vadovai yra linkę darbus pirmiausia atlikti patys. Jie aktyviai imasi naujų pa-

reigų ir atsakomybių, siekdami parodyti darbuotojams gerą pavyzdį. Tai – ypač aukštus standartus keliantys vadovai perfekcionistai, kurie mano, kad jų pasiryžimas atlikti darbus savo jėgomis pelnys pavaldinių lojalumą, – teigė N.Songin. Pasak jos, šie lyderystės stiliai daugiausia naudos teikia įtemptu ekonominiu laikotarpiu, kai reikia greitai priimti atsakingus sprendimus, mobilizuoti darbuotojus ir maksimaliai išnaudoti jų galimybes. „Yra atvejų, kai toks vadovavimas yra pateisinamas, tačiau, kai jis nėra derinamas su alternatyviais vadovavimo stiliais, įmonės darbas tampa neefektyvus. Kai vadovas nepaaiškina savo sprendimų, nepalaiko ir neskatina darbuotojų, sunku tikėtis, kad jie dirbs efektyviai ir atliks tai, ko iš jų tikimasi“, – aiškino N.Songin.

„Hay Group“ tyrimo duomenimis, 45 proc. įmonės veiklos rezultatų tiesiogiai priklauso nuo vadovo elgsenos. Jo pasirinktas santykis su pavaldiniais 70 proc. lemia psichologinį klimatą įmonėje, darbuotojų motyvaciją, verslo sėkmę bei efektyvią plėtrą.

„Lietuvos įmonių vadovai yra energingi, ryžtingi, smalsūs bei atviri naujovėms. Vadovų darbštumas ir disciplinotumas leidžia jiems nuosekliai diegti inovacijas savo veikloje. Vis tik lankstumo trūkumas gali lemti didėjančių darbuotojų nepasitenkinimą ir motyvacijos stygių, kuris pasireiškia neefektyviu darbu, atsakomybės vengimu, darbo atlikimo terminų vilkinimu“, – sakė N.Songin.

Ji priminė, kad darbuotojų motyvacija – vienas svarbiausių įmonės veiklos sėkmės rodiklių. Siekiant išlaikyti darbingą aplinką ir darbuotojų efektyvumą, vadovams derėtų nuolat sekti bei matuoti pavaldinių motyvacijos pokyčius, o tai, beje, leis ir gerokai sutaupti finansinius išteklius.

Šis tyrimas buvo atliktas 2012 m. Jame dalyvavo 95 000 vadovų iš 2200 kompanijų visame pasaulyje.

Kiek gyvenime ir darbe prireikia matematikos?

Tyrimas, kurį atliko JAV sociologas Michaelis Handelis, atskleidė, kad sudėtingesnius už trupmenų ir procentų skaičiavimus darbe reikia atlikti mažiau nei ketvirtadaliui apklausoje dalyvavusių darbuotojų.

94 proc. apklaustųjų prisipažino, jog jiems kartais prireikia šiek tiek elementarios matematikos (elementaraus skaičių suvokimo ir įvertinimo). 86 proc. respondentų nurodė, kad dirbant jiems reikia atlikti sudėties arba atimties veiksmus. 78 proc. – prireikia daugybos ir dalybos. 68 proc. naudoja trupmenas (įskaitant ir dešimtaines). Ir tik 22 proc. apklaustųjų nurodė, kad jiems dirbant prireikia sudėtingesnių matematinių skaičiavimų –

nuo algebros (19 proc.) iki diferencialinio skaičiavimo (5 proc.).

78 proc. dirbančiųjų patvirtino, kad sudėtingos matematikos ir skaičiavimų darbe ar gyvenime jiems neprireikia.

Tyrimas taip pat parodė, kad aukščiausius postus užimantys specialistai ir vadovai (vadinamosios „baltosios apykaklės“) nėra dažniausiai matematiką taikantys žmonės. Matematikos riešutus gliaudyti daugiausia tenka aukštos kvalifikacijos specialistams (vadinamosioms „mėlynosioms apykaklėms“).

Tyrimo metu buvo apklausti apie 2,3 tūkst. darbuotojų: pirmą sykį – nuo 2004 iki 2006 m., antrą sykį – nuo 2007 iki 2009 m.

„Dialogo“ inf.

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas*

Senais laikais gyvenimas buvo aiškus – visi bijojo Maskvos. Dabar – situacija sudėtingesnė: mes lyg ir Europoje, tad patiems save gąsdinti Europos Sąjunga sunkiau. Tačiau kartais taip norisi kuo nors tvirtiau pasiremti, abejojančiuosius greičiau į „tiesos kelią“ atvesti, – tad kodėl gi to Briuselio ar Strasbūro į pagalbą nepasikviestų? Ir solidu, ir diskusijos oponentams viską sutikrinti nėra taip jau paprasta – Briuselio biurokratijos dokumentų gerokai daugiau nei tos senosios, sovietinės.

Štai NEC direktoriaus pavaduotojas P.Gudynas labai nori naują kriterinį vertinimą apginti (žr. str. „Kaita, kurios tikrai reikia“, „Dialogas“, Nr. 15). Rimtesnių argumentų nėra, tad tenka ES į pagalbą kvieštis. Vis dėlto kviečiantis būtų gerai atidžiau pasidomėti, kas ten toje Europoje „dedasi“.

P.Gudynas rašo: „Mes patys turime išspręsti Lietuvos VBE įvertinimų susiejimo su tarptautinėmis skalėmis klausimą, jeigu ne, atitinkami sprendimai bus priimami užsienyje.“

Betgi visų dabartinių Lietuvos brandos egzaminų programose nurodytuose šių egzaminų tiksluose neliko nė užuominos apie VBE panaudojimą stojančiųjų į aukštąsias mokyklas atrankai. Tad reikia suprasti – da-

➤ ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Septintoji įžvalga: APIE GĄSDINTOJUS EUROPA IR EUROPOS GĄSDINTOJUS

bar tai tradiciniai brandos egzaminai, patvirtinantys bendrąjį vidurinį išsilavinimą. O šiuo klausimu Europa nesako nieko – kiekviena šalis pati nusistato bendrojo išsilavinimo (reikalingo tęsti mokslus aukštesiose mokyklose) reikalavimus, mokomųjų dalykų skaičių ir jų apimtį, su baigiamaisiais egzaminais ar visai be jų, – tad jokių bendrų reikalavimų tikrai nėra. Apie kokias nors brandos egzaminų „tarptautines skales“ niekas nieko nėra girdėjęs (nebent minėtą „Dialogo“ straipsnį būtų paskaitę...) ir niekas užsienyje jokių sprendimų nei dėl Lietuvos vidurinio išsilavinimo brandos atestato, nei dėl brandos egzaminų tikrai nesims. Norintieji tuo įsitikinti gali patys plačiau paskaityti Lisabonos konvencijos („Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regione konvencija“, Lietuva ją ratifikavo 1998 m. gruodžio 17 d.) dokumentus.

***

Minėtame P.Gudyno straipsnyje pateikta palyginamoji ECTS įvertinimų skalė (ECTS grading scale) yra dar vienas puikus aklo gąsdinimo Europa pavyzdys.

Ši skalė (o jos pilnas pavadinimas yra „Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos vertinimo skalė“) naudojama universitetinėse studijose studentų mobilumui skatinti ir su vidurine mokykla nieko bendro neturi. Ir dar – tai nėra taip trokštama kriterinė skalė, ji norminė (dabar Lietuvoje tapusi nemylima), sudaryta remiantis tiksliai tais pačiais principais, kaip ir senoji mūsų vals-

tybinių brandos egzaminų vertinimo skalė. Vienintelis jų skirtumas – tikslumas: Lietuvos VBE – šimtabalė, ECTS – penkiabalė (A, B, C, D, E ir du „nepatenkinami“ įvertinimai F bei FX). Šių skalių tarpusavio atitiktis paprasta: įvertinimą A gauna apie 10 proc. studentų (VBE skalėje tai atitinka 91–100 balų), B – 25 proc. (VBE 66–90 balų), C – 30 proc. (VBE 36–65 balai), D – 25 proc. (VBE 11–35 balai), E – 10 proc. (VBE 1–10 balų), o nepatenkinami įvertinimai F ir FX atitinka neišlaikytą VBE. Perėjus prie kriterinio vertinimo aiškus ryšio tarp šių dviejų skalių nebūlis (nors niekaip nesuprantu, kam reikia tas dvi skirtingas skales sieti tarpusavy...).

Reikia sutikti su P.Gudynu, konstatuojančiu, „kad šiuo metu Lietuvos VBE rezultatai su kitų šalių egzaminų rezultatais gana sunkiai palyginami“. Bet juk nepalyginami jie ne dėl egzaminų vertinimo skalių, o dėl mokomųjų dalykų ugdymo turinio ir apimtys, pamokų skaičiaus skirtumų. Jokia vertinimo sistema nepadės konvertuoti anglišką A lygio matematikos pažymio į lietuviškąjį: daugumos to kurso temų – tiesinės algebros, diferencialinių lygčių, kompleksinių skaičių ir kt. – tiesiog nėra Lietuvos vidurinės mokyklos ugdymo programose! Ir tai galima pasakyti ne tik apie matematiką – daugumos aukštesniųjų klasių mokomųjų dalykų ugdymo programos užsienio šalyse labai skirtingos. Tai puikiai žino visi, kam teko susidurti su tarptautiniais moksleivių pasiekimų tyrimais TIMSS, PISA ir kt. Tad brandos egzaminų kriterinių rezultatų palyginimas – misija neįmanoma (o gal paprasčiau – niekam nereikalinga?).

Suprantu: kai vaikas ko nors labai nori – jis gali pasitelkti visus įmanomus ir neįmanomus argumentus. Bet kai kalbama ne apie kažkieno asmeninį norą, o apie valstybinį sprendimą – NEC, kaip profesionali (vis labiau pradedu tuo abejoti) institucija, turėtų – užuot gąsdinęs Europa – pateikti jei ne teorinį pagrindimą, siūlomoms kaitos priemonėms ir pasekmių analizę, tai bent keletą rimtesnių pavyzdžių. O jų neradus, gal vertėtų susimąstyti, ar reikia tos kaitos vien dėl kaitos.

Kam reikia keisti savo nacionalinę brandos egzaminų sistemą stengiantis „prisiderinti“ prie tarptautinių standartų, kurių nėra ir dar ilgai nebus?

*Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiau nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, tačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos virą žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytojų nusteibinti, bet kviesdamas susimąstyti.

Nušurmuliavo „Studijų savaitė 2013“

Kauno Maironio universitetinėje gimnazijoje įvyko jau tradicija tapęs renginys „Studijų savaitė 2013“, kurį gimnazija organizuoja kartu su įvairiais šalies universitetais bei kitais partneriais. Studijų savaitės atidaryme dalyvavo aukštųjų mokyklų vadovai, dėstytojai, studentai, Kauno miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, mokytojai, valdžios ir Katalikų bažnyčios atstovai. Nuo antradienio kiekvieną dieną vyko studijų programų pristatymai pagal studijų sritis: biomedicinos, socialinių, fizinių ir technologijos mokslų studijų, humanitarinių mokslų ir menų studijų. Vyko studijų programų pristatymas-diskusijos, su mokiniais susitiko aukštųjų mokyklų dėstytojai, studentai. Su pageidaujaniais mokiniais bendravo ir gimnazijos Profesinio konsultavimo koordinacinio centro darbuotojos, jos padėjo atlikti gebėjimų, studijų srities, profesijos pasirinkimo testus. Mokiniais buvo pristatomos ir stojimo į aukštąsias mokyklas naujovės 2013 ir 2014 metais, juos konsultavo Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) valdybos atstovai.

Iš viso šiemet 205 studijų programų pristatė 10 aukštųjų mokyklų. „Studijų savaitė 2013“ renginiuose apsilankė 2254 mokiniai iš 32 Kauno miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų, – praneša Kauno Maironio universitetinės gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja **Marija Karpavičienė**.

➤ KONKURSAI

Pagerbti mokytojai novatoriai

Balandžio 23 d. Vilniuje vykusio respublikinio forumo „Konkurencinga Lietuvos ateitis“ novatoriško švietimo sesijos metu buvo iškilmingai apdovanoti iniciatyviausi šalies mokytojai novatoriai, savo darbe išradinai naudojantys informacines technologijas ir savo metodais besidalijantys su visos šalies pedagogais. Švietimo informacinių technologijų centro ir UAB *Microsoft Lietuva* skelbtas metodinės medžiagos IKT taikymo ugdyme konkursas „Virtuali kelionė klasėje“ vyko 2012 m. rugsėjo-gruodžio mėnesiais. Konkursui buvo pateikti 159 darbai.

- Ekspertams įvertinus konkurso kriterijus atitinkančius darbus, buvo atrinkti 3 geriausieji, tarp kurių – Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos anglų kalbos mokytojos metodininkės Ingridos Railienės ir lietuvių kalbos mokytojo metodininko Vytauto Šalavėjaus darbas – dvi integruotos lietuvių ir anglų kalbos pamokos „Kitoks žmogus mūsų pasaulyje“. Pedagogai apdovanoti vertingu korporacijos *Microsoft* prizų, diplomais bei paprašyti savo darbą pristatyti ir tarptautiniam konkursui, – praneša Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos Humanitarinių mokslų skyriaus vedėja **Daiva Jagminienė**.

- Forume „Konkurencinga Lietuvos ateitis“ dalyvavo ir Šiaulių r. Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijos, pripažintos viena iš

novatoriškiausių pasaulio mokyklų, atstovai. „Anglų kalbos mokytoja Tatjana Kriliuvienė supažindino su mūsų gimnazijos sėkmės istorija, renginio dalyviams pademonstravo *Microsoft Partners in Learning IS* ataskaitinį filmuką apie darbą pažangiausioje Lietuvos mokykloje nuo 2005 metų. Renginio metu apdovanoti ir konkurso „Virtuali kelionė klasėje“ laimėtojai. Kuršėnų L.Ivinskio gimnazija buvo paminėta kaip patekusi į *Microsoft* pasaulinį turą. Nors mokytojai laureatais netapo, gimnazija pagirta kaip pateikusi daugiausia, net 26, publikuojamus mokytojų darbus“, – rašo „Dialogui“ mokytoja **Raimonda Rumbinaitė**.

- Jau keleri metai respublikiniame konkurse „Virtuali kelionė klasėje“ dalyvauja ir Kupiškio r. Šepetos Almos Adamkienės pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja ekspertė Ramutė Kežienė. Mokytojos parengti darbai publikuojami švietimo portale *eMokykla*, lietuvių kalbos mokytojų svetainėje „Lituanistų miestelis“, „Lituanistų avilys“, *tinklas.lt* svetainėse. Šiemet R.Kežienės respublikiniam konkursui „Virtuali kelionė klasėje“ parengtas darbas „Priebalsių supanašėjimas“ vėl pripažintas inovatyviu ir tinkamu publikuoti plačiai lituanistų bendruomenei, – informuoja „Dialogą“ Šepetos A.Adamkienės mokyklos direktorė **Vanda Vanagienė**.

Šoko 15 tūkst. mokinių

Nacionalinio sveikos gyvensenos projekto „Sveikatiada“ atstovai teigia, kad į jų kvietimą Tarptautinės šokio dienos (04 29) proga dalyvauti veikloje „Sveikatiadoj šok ir nesustok“ atsiliepė per 100 mokyklų. Pasak „Sveikatiados“ projekto koordinatoriaus T.Beržonsko, visą balandžio mėnesį vykusiuose renginiuose šoko apie 15 tūkst. mokinių ir 500 mokytojų. Kai kuriose mokyklose prie šokančių vaikų prisijungė ir jų tėveliai.

„Mokiniai šoko įvairiausių šokių – nuo klasikinių iki gatvės šokių, nuo tradicinių lietuvių liaudies iki originalių ir pačių susikurtų. Mokykloje kartu šoko įvairaus amžiaus klasės, vyresnieji mokė šokio žingsnelių jaunesniuosius“, – dalijasi T.Beržonskas.

Projekto „Sveikatiada“ tikslas – paskatinti mokinius sveikiau gyventi, daugiau judėti. „Norime tai daryti įdomiai, linksmi, kad mokiniai suprastų, jog sveikai gyventi yra smagu. Tad ieškome įvairių būdų ir formų, kurios būtų priimtinos mokiniams“, – teigia „Sveikatiados“ projekto koordinatorius.

Apie humorą, kompetencijas ir skriaudžiamus vaikučius

Samprotaujamasis rašinys

Zita ALAUNIENĖ

Šią ilgą, niūrią ir šaltą žiemą daugelį ėmė kamuoti depresija, širdgėla, gripas, melancholija, virusai, kiaulytė. Mane taip pat. Iš tos širdperšos prisiminiau savo skurdžią vaikystę. Ne tik savo, bet daugelio mūsų. Ir taip gaila pasidarė savęs, o ir visų, kurie tada neturėjome nei kompiuterių, nei interneto, anei mobiliuko. Maža to, mes ne tik stokojome šių žmogaus esminės egzistencijos dalykų. Mes neturėjome net kompetencijų! Nei komunikacinės, nei pažintinės, nei socialinės, nei bendrosios, nei kokios kitokios, nors menkutės, kompetencijėlės.

Ir iš kur mums vargšams vaikams buvo jų gauti, jeigu niekas jų neugdė. Mokytojams nė į galvą neatėjo, kad vaikai auga kaip kokie laukiniai, kad jiems reikia diegti kompetencijas. Tikrai liūdna vaikystė. Nuo pat pradinių skyrių diktantai, atpasakojimai, skaičiavimas... Na, retsykiais padainuodavom „Plaukė žaselė“, „Tupi žvirblis kamine“, pašokdavom „Barė ponas katinėli“ ar „Bitute, pilkoji“, dar kartais vaidindavome kokią pasakėlę apie laputę arba sakydavome eilėraščius. Bet argi „Trakų pilimi“ išugdys kompetencijas? Arba „Kur bėga Šešupė“? Tegul sau bėga, kur jai reikia – mes norėjome prie Šešupės žaisti, o ne rašyti visus veiksmažodžio laikus, nuosakas, rūšis, neaprepiamas dalyvių formas, atmintinai kalti eiles ir dar gražiai sakyti atsistojus prieš klasę.

Mergaičių gimnazijoje irgi buvo mažai džiaugsmo: diktantus rašėme net paskutinėje klasėje. Jei rašinyje padarei jau anksčiau mokytojo pataisytą klaidą, galėjai gauti kuolą (tokį faktą jau esu aprašiusi). Užtat ir dabar mūsų klasės mergaitės rašo be klaidų. Net ir aš klaidų nedarau. Beveik. Ir logiką dėstė, ir lotynų kalbą. Visko išmokė: ir *knikso*, ir *reversanso* (paprasto ir gilaus). Deja, deja, mūsų kompetencijos mokytojams visai nerūpėjo. Andai man net kilo tokia ereziska mintis: gal jie kartais ir patys kompetencijų neturėjo? Bet ne – daugelis mokytojų tada buvo baigę aukštus mokslus Vakaruose.

***

Taip mes ir išaugome be kompetencijų. Prarastoji karta. Gerai, kad nors dabar galime pasidžiaugti: mūsų vaikaičiai jau iš mažumės yra kompetentingi – vaikų darželiuose įgyja apstą kompetencijų. Visokių rūšių ir pavidalų. Pavyzdžiui, gyvenimo įgūdžių kompetencijos. Juk visur jos reikalingos: ir sriubą gražiai srėbti neapsilaistant pilvuko, ir nosytę tvarkingai nusišnypšti, ir kelnynes tinkamai užsitraukti. Visur reikia tų gyvenimo įgūdžių. Aš tai dažnai užmirštu išjungti elektrą tualete. Niekaip neįveikiu šitos kompetencijos. Dar kartais pavalius indų neišplaunu. Tačiau viena išmintinga kolegė man paaiškino, kad tai ne įgūdžiai, bet blogi įpročiai. Pasipiktinau: įpročiai gyvenime labai reikalingi – kaip gali būti kompetencijos be įpročių? Išmanioji kolegė tvirtino, kad įpročiai nepriklauso kompetencijų kategorijai, šiame daikte įpročių tikrai nėra. Nors mano charakteris labai malonus ir nuolaidus, šiuosyk mane apėmė teisėtas pyktis: nesutinku, protestuoju, įpročių nevalia ignoruoti. Jau pradė-

Elenos Tervidytės nuotr.

jome kivirčytis, bet tada kilo mintis kreiptis į trečią asmenį.

Pasikvietėme į „Pyraginę“ išgerti kavos itin daug kompetencijų turintį kolegą. Jis turėjo padėti išspręsti dilemą: ar įprotis priskirtinas kompetencijų kategorijai, ar tik šiaip veiksmas, neprivaltantis dėmesio, nes svarbus esąs tik įgūdis. Išdėstėm argumentus. Kolegė įrodinėjo, kad aš esą turinti netinkamų įpročių, netgi žalingų, todėl norinti juos paversti kompetencijomis. Bet aš pateikiau svarų kontrargumentą: priminiau jos įprotį viską kritikuoti ir dar šaipytis. Ji atsikirto, kad tai teigiamas įprotis – pašai- pa yra humoro rūšis, o humoras esą susijęs su intelektu. Jis padeda kovoti su didele yda – nesąmone vertinti rimtai. Su nesąmone rimtai kovoti neverta – vis tiek ji tave nugalės. Vienintelis ginklas, žeidžiantis nesąmone, – humoras.

Mūsų dėmesys susitelkė į humorą, jo rūšis. Koks skirtingas žmonių skonis: vienas mėgsta arklišką humorą, kitas – kareivinių, trečias – blondinių. Aš pasakiau, kad man patinka pastarasis, mat, nepaisydama nuomonių skirtumo, norėjau pamaloninti kolegę: ji plaukus dažo kremu „Šviesiai auksinė blondinė“. Palietėme ir opią pedagoginę, kaip dabar sakoma, edukologinę, problemą: prie kokios rūšies reikėtų priskirti humoro kompetenciją. Mat edukologai iki šiol nenustatė jos rūšies. O praktikai – *edukatoriai* (gal *edukuotojai*?) nežino, kaip ją reikėtų įvardyti *edukavimo* (plg. *kudakavimo*) procese. Prisiminėme, kad anksčiau viena mokytoja „Dialoge“ labai įžvalgiai ir taikliai apibūdino orveliškąją kryptį.

Kai toliau ėmėme gliaudyti humoro apraiškas, gavome didžiai nustebti: paaiškėjo, kad humoro kompetencija į programas neįtraukta. Ir vadovėliuose nėra. Jeigu aptiksi juose humoro, tai jis kažkoks skystas. Ar nekeista – tokia svarbi kompetencija reformuotose programose ignoruojama? Juk humoras ne tik atskleidžia nesąmones, bet padeda spręsti problemas – jame gali rasti

tiesos grūdą. Aš pasakiau, kad apskritai yra smagu pasijuokti: tai teikia malonumą ir teigiamai veikia virškinimo sistemą. Kolegė teigė, kad į registrą, apimantį 69 kompetencijas, būtina įtraukti humoro kompetenciją. Mokykloje turi būti mokoma gražaus, kultūringo humoro: draugiškai pasijuokti, pasišaiptyti, atskleisti situacijos komišumą. Kolegė ištiko įkvėpimas – ji apreiškė, kad visas mūsų gyvenimas esąs komiškas spektaklis, tragiška komedija, todėl rengiant mokinius gyvenimui reikia įdiegti humoro kompetenciją, kad jie gebėtų toje komedijoje tinkamai vaidinti, tapti lyderiais. Humoro kompetenciją reikia integruoti į visų dalykų pamokas, reikia panaudoti informacines technologijas, reikia...

Humoras padeda kovoti su didele yda – nesąmone vertinti rimtai. Su nesąmone rimtai kovoti neverta – vis tiek ji tave nugalės.

Čia ją nutraukė išmintingasis kolega. Remdamasis filosofija ir teatrologija, jis įrodė, kad humoro kompetencijos ugdymo nereikia, nes apskritai kompetencijų ugdymas jau pats savaime yra tikras humoras: tik pažiūrėkite, kiek mūsų programos skleidžia humoro, kiek jose pretenzijų ir koks rezultatas. Kaip sakė Aristotelis, forma neatitinka turinio. Draugė labai nustebė, kad ponas Aristotelis taip įvertino mūsų programas: jos tokios didingos, kiek jose naujovių ir tarptautinių terminų. Kolega paaiškino, kad tie terminai, pasiskolinti iš užsienio, yra neperprasti, nesiderina su mūsų sąvokomis. Tai didelis, kelių šimtų puslapių, burbulas. Iš tikrųjų jis kelia tik juoką.

Kadangi juoktis sveika, programas, ypač

lietuvių kalbos baigiamųjų egzaminų, mes įvertinome labai palankiai.

***

Ėjo valandos, dienos, net naktys ir štai kas nutiko. Saulelė prisiminė savo priedermes. Ir pagavo griauti žiemos šaltos pramonės su visais ledais. Ir ėmė juoktis iš visokių pramanų. Ir iš kompetencijų. Pasigirdo žirgo kanopų bildesys – atėjo pavasaris. Sustabdęs juodbėrį staiga, pažiūrėjo į visą mūsų absurdą ir smagiai nusijuokė. O juodbėris tai ėmė žvengti iš visų savo arkliškų plaučių. Visa tai išblaškė mano liūdnamis ir praskaidrino niūrią nuotaiką. Manau, ne tik mano vienos.

Nutariau daugiau laiko skirti humoro kompetencijai, jos ugdymo(si) metodams – juk man irgi reikia tobulinti savo kompetenciją. Tad ėmiau domėtis pedagogine literatūra. Tikrai, apie kompetencijų ugdymą informacijos nors vežimu vežk. Tai džiugina ir linksmina. Pažiūrėsiu, pasigėrėsiu, sakau, kaip ugdomos pačių mažiausių vaikučių kompetencijos. Užsuku į internetą, ieškau... Štai atsiveria... Matau du skyriai: vienas vadinasi „Ikimokyklinio amžiaus vaikų gebėjimų ugdymo(si) pavyzdžiai“, o kitas – „Priešmokyklinio amžiaus vaikų kompetencijų ugdymo(si) pavyzdžiai“. Keista – ugdomi *gebėjimai*, ugdomos *kompetencijos*!.. Ką tai reiškia, t. y. kas ugdoma? Galima rasti UPC svetainėje ir atidžiai išnagrinėti abu skyrius, bet kad būtų lengviau lyginti, sugretinu abiejų skyrių tų pačių dalykų (*komunikavimo, socialinio, pažinimo*) ugdymo teikiamus pavyzdžius. Kad akivaizdžiai atsiskleistų absurdas, esminis skirtumas paryškintas.

• **Komunikavimo** ugdymas:

Ikimokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo gebėjimų ugdymo(si) pavyzdys
Priešmokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijų ugdymo(si) pavyzdys

• **Socialinis** ugdymas:

Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių gebėjimų ugdymo(si) pavyzdys
Priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių kompetencijų ugdymo(si) pavyzdys

• **Pažinimo** ugdymas:

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažinimo gebėjimų ugdymo(si) pavyzdys
Priešmokyklinio amžiaus vaikų pažinimo kompetencijų ugdymo(si) pavyzdys

Argi nekeista – vienų vaikų ugdomos kompetencijos, kitų – tik gebėjimai? Žinia, kompetencijų ugdymas skamba naujoviškai, atitinka reformų, orientuotų į inovacijas, esmę. Tai puiku, bet kodėl neugdamos ikimokyklinukų kompetencijos? Tik pagalvokim, kokia nelygybė: vieni vaikai bus reformuoti, su kompetencijomis, kiti – be. Kur teisybė, kur vaikų teisės? Į ką jos žiūri? Gal žiūri, bet nemato. Kiek jau laiko skelbiama, kad reformuota mokykla ugdo kompetencijas ir – *še tau, boba, devintinės*: mažyliai ikimokyklinukai bus nekompetentingi. Reikėtų skubiai taisyti klaidą – devintinės netruks ateiti.

O į mano galvą skverbiasi įkyri mintis: kuo skiriasi *komunikavimo gebėjimai* nuo *komunikavimo kompetencijų*? Kas galėtų atsakyti?

Mokykla ir visuomenė

▷ Atkelta iš 1 p.

Tokiomis sąlygomis politinė kova vyksta ne argumentų, o tiesiog komandų ir nurodymų principu.

Paradoksas: visuomenė, kuri sakosi norinti, kad jos balsas būtų girdimas, renkasi tuos, kurie atvirai tokią jų teisę atmets.

Dabartiniam Lietuvos verslui išsilavinimo irgi nereikia. Lietuvos ekonomika paremta eksportu. Tačiau tai eksportas, kuris remiasi dviem dalykais – pigia darbo jėga ir tokia integracija į Europos gamybos tinklus, kuri nesujusiu su kitais Lietuvos ūkio sektoriais – visų pirma, mokslo.

Nuo 2008 iki 2012 metų Europos Sąjungoje buvo tik dvi valstybės, kuriose darbo sąnaudos (apima darbdavio išlaidas darbo užmokesčiui ir kitas sąnaudas)

sumažėjo: Lietuva (–1,4 proc.) ir Graikija (apie dešimtadaliu). Ir būtent tas pigumas šiose šalyse garantavo ekonomikos prieaugį. Eksporto sektorius veikia kaip ekonominis anklavas ir čia tik atlieka gamybinius veiksmus, kurių turinys, t. y. intelektualioji pusė, yra anapus šalies ribų. Tai liudija daugybė dalykų, paminėsiu vieną: šiame sektoriuje atlyginimai 2013 metais jau pasiekė ikirikrinį lygį, kai neeksportuojančiame „uždarame“ sektoriuje jie tebebuvo beveik dešimtadaliu mažesni. Taigi, efektas ir prieaugis neišsisklaido ūkyje.

Jei šalyje reikia pigios darbo jėgos, kuriai pavedama atlikti technines funkcijas, aišku, kad joje išsilavinimas nesukuria jokios pridėtosios vertės išsilavinusio žmogaus piniginei. Jei mokytojas drįstų vaikui meluoti, kad geresnės žinios garantuoja geresnį atlygį, – atrodytų tiesiog juokingas. Klausimas – „o kodėl jūs uždirbate mažai?“ – krebžda kiekvieno vaiko galvoje, net jei nėra užduodamas. (Beje, viena mėgstamų mano klasės vaikų ekonomikos pamokų yra apie tai, ar tikrai jų mokytoja su daktaro laipsniu, dviem aukštaisiais bei 3 užsienio kalbomis verta mažiau nei 2000 litų per mėnesį. Atsakymas, kodėl taip yra ir kodėl dabar tai yra logiška ir pagrįsta, labai praskaidrina jų ekonomikos sampratą.)

Primityvios pasaulio ir verslumo sampratos

Kita bėda ta, kad mokykla, pasiklydusi tarp daugybės neįveikiamų užduočių, praranda esminę savo paskirtį – ugdyti piliečius. Politikai ir visuomenė (mokykla – ne išimtis) valstybę suvokia ne kaip viešosios erdvės ir piliečių kūrinį, ne kaip civilizuotos politikos instrumentą, o tie-

siog kaip prievartos ir galios struktūrą, kurios paskirtis – paskleisti elitui naudingas ideologines nuostatas.

Kas yra pilietis? Tai – žmogus, kuris savo privataus gyvenimo klausimus geba suvokti kaip moralės dilemas ir jas argumentuotai perduoti viešai diskusijai. Būtina prielaida – jei jau remiamės demokratinės valstybės modeliu – niekas neturi tiesos ir gėrio monopolijos, o pilietis turi suvokti (vaikas to turi būti mokomas mokykloje), kad visur ir visada turime konfliktą, tad būtina žinoti alternatyvas ir galimus pasirinkimus, o ne esą galutinę tiesą.

Pasiremama ekonomikos programomis pabandyti parodyti, kaip iš šio dalyko mokymo eliminuojamas pilietiškumas, atveriant duris esą „teisingai“ pasaulio sampratai.

Ekonomikos programose visų šalies ekonomikos problemų panacėja laikomas verslumo ugdymas. Iš esmės neneigiant tokios priegios galimybės, būtina pastebėti ir jos pamatinius trūkumus. Sąmoningas, atsakingas pilietis gali tapti sėkmingu verslininku, tačiau vien į pilną orientuotas verslininkas, deja, pernelyg dažnai tampa arogantišku, nuoširdžiai savo išskirtinumu (mat esą tik verslas yra visų gėrybių šaltinis) tikinčiu žmogumi. Neretai toks pilietis tampa net valstybės išlaikytiniu: Lietuvoje kasmet daug milijardų valstybės biudžeto lėšų skiriama ekonomikai, ir tiesioginės subsidijos, įvairios verslo paramos programos sudaro labai nemažą jų dalį.

Lietuvoje tikima (ir tas tikėjimas oficialiai palaikomas), kad bet koks verslas yra geriau net už ypač aukštos kvalifikacijos reikalaujantį ir žinių visuomenę reprezentuojantį (o juk mes einame į tą žinių visuomenę, ar ne?) gydytojo, mokytojo, valstybės tarnautojo ar mokslininko darbą. Ištaikos gana lengvai nuspėjamos: net mokyklose ekonomikos mokantys žmonės dažnai tiki, kad pridėdami vertę kuriama tik privataus verslo, o va, pavyzdžiui, švietimas jos negeneruoja.

Taigi, ekonomikos (kaip daugelio laikų derinimo) programa keičiama kurseliu „Ekonomika ir verslumas“. Tai, kad pagal ją didžioji dalis laiko skiriama verslumo kompetencijai įgyti, tarsi suponuoja, jog tas išugdytas (?) verslumas „išsėms“ to vaiko būsimo sąmoningo gyvenimo turinį. Pats verslumas suprantamas labai primityviai. Iš esmės samdomo darbuotojo kompetencijų (pavyzdžiui,

CV rašymo) ugdymas nerodo jokios verslumo plėtros. Aktyvus veikimas, planavimas, sprendimų priėmimas, bendravimo įgūdžiai, aktyvi pozicija ar savo idėjų įgyvendinimas, skirtingai nei kreipia programa, nėra kažkokia išimtinai verslumo kompetencija. Tai apskritai žmogiško veikimo kompetencijos, kurias net aš, t. y. lyg ir bevėrtė mokytoja-dėstytoja, o ne garbi verslininkė, kasdien taikau savo darbe. O štai esminiai verslumo momentai – gebėjimas prisiimti riziką, rizikos vertinimas ir planavimas, atsakomybė, suvokimas, kad verslas yra ne sėkmės, o rimto darbo ar net bankroto kelias, kažkodėl pamirštami.

Paprastai labai nedidelė praktinė vaiko gyvenimiška patirtis (o ir kuklus ekonomikos, visų pirma, valstybės ekonominės politikos, žinių bagažas) neleidžia jam sąmoningai ir pamatuotai vertinti daugumos šalies ekonomikos reiškinių. Neturint pakankamai dalyko žinių ir nesugebant vertinti alternatyviųjų sąnaudų (lyginti sąnaudas ir naudą) kritiškumas vaikų galvose itin lengvai virsta nuostata, jog viskas galima. Nepakankamai aiškiai suformulavus verslumo sampratą, ši taip pat labai paprastai virsta individualios laisvės bei atsakomybės savo šaliai, darbuotojams ir t. t. samprata.

„Keistas“ ir kritiškas požiūris į valstybės ekonominę veiklą. Reikalavimai kritiškai vertinti valstybės dalyvavimą ekonomikoje mažų mažiausiai antimoksliniai ir ypač juokingi dėl to, kad daugiau nei 99 proc. atvejų šią „tiesą“ mokiniais aiškina mokytojas, kuris savo darbą parduoda būtent valstybės viešajam sektoriui ir taip dalyvauja šalies ekonominiame (gal nevertėtų paisyti su privačiu ūkiu) gyvenime. Ekonomikos žinių ir procesų suvokimas negali būti įgyjamas, kaip reikalauja programa, „nagrinėjant ir vertinant realius savo aplinkos verslo pavyzdžius“ jau vien todėl, kad tas ekonominis veikimas yra gerokai platesnis ir sudėtingesnis nei vien verslo veiksmas. Mokyti ekonomikos

būtina nagrinėjant savo realaus gyvenimo pavyzdžius, o verslas čia yra tik viena iš lygiavertė (kitos – vartotojai, samdomi darbuotojai, NVO, valstybės institucijos ir t. t.) interesų derinimo grandžių.

Verslo samprata negali būti formuojama bandant įteigti, kad „reikia būti sąžiningam“. Mokinys turi aiškiai suprasti (be jokių specialių aiškinimų, o tiesiog analizuodamas, pavyzdžiui, kas bus, jei nesilaikysi įsipareigojimų vartotojui), kad verslininkas atsiranda kaip tas, kuris tiesiog prisiima ir vykdo (nesvarbu, nori to ar ne) įsipareigojimus, ir vykdo juos savo klientų, darbuotojų, vartotojų, tiekėjų atžvilgiu, o jei nevykdo, yra iš verslo išstumiamas: gal bankrutuoja, gal persikelia į kitas – nusikaltimo, korupcijos, vartotojų apgaudinėjimo ir t. t. – erdves.

Ne verslumas, o gebėjimas mąstyti ir suvokti, ką gaunu ir ką prarandu bei kur yra mano vieta gyvenimo grandinėje, turi būti ekonomikos mokymo kvintesencija.

Nors programose kviečiama laikytis etikos ir „nepriemti savo nuomonės“, aiškiai jaučiama, kad primetama tikrai antiekonominė verslo išskirtinumo idėja. Kodėl? Grįšime į pramoninį ūkį? Lietuvoje panaikinsime viešąjį sektorių? Uždrausime savanorišką nemokamą darbą? Uždarysime vienuolynus? Galima būtų klausti be galo. Toks redukavimas siaurina vaikų pasaulio suvokimą ir jų galimybes ateityje pasirodyti adekvačiais rinkėjais.

Ne verslumas, o gebėjimas mąstyti ir suvokti, ką gaunu ir ką prarandu bei kur yra mano vieta gyvenimo grandinėje, turi būti ekonomikos mokymo kvintesencija. Tik šiuos pamatinius dalykus suvokęs žmogus pradės plačiau vertinti valstybės ateitį, savo gyvenimą ir rinktis jam tinkamą (gal ir verslininko) kelią.

Ar to reikia šaliai, kuriai reikia pigios darbo jėgos? Ir ar to reikia šaliai, kuri, išvairiusi savo vaikus, dabar aiškina atsivešianti darbininkų iš Rusijos ir jos kaimynių? Nauja okupacija?

Aušra MALDEIKIENĖ

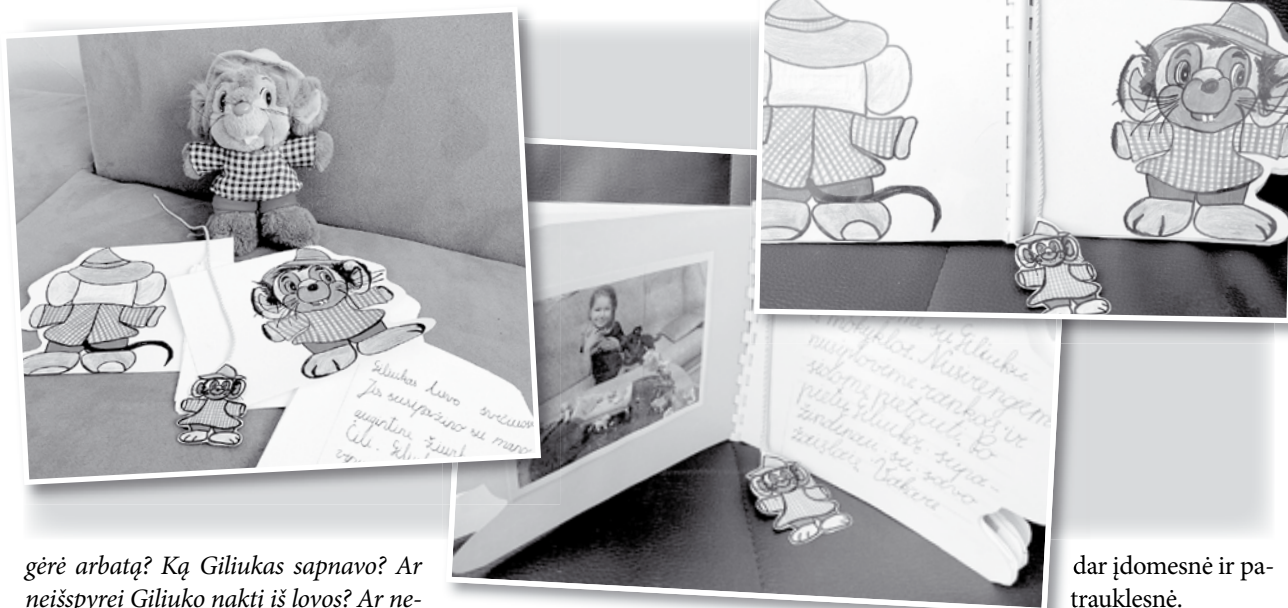
Tema – KNYGOS ir KALBOS

Pirmokai kuria knygą

Ne paslaptis, kad pirmokui suvokti, kas yra sakiny, ar pačiam parašyti rišli tekstą labai sudėtinga užduotis. Todėl mes, 20 puikių Vilniaus Žygimanto Augusto pagrindinės mokyklos pirmokų ir jų mokytoja, sumanėme visi kartu imtis bendros veiklos – kurti pirmąją knygėlę.

Pirmiausia susipažinome su vaikiškų knygelių įvairove: skirtingu turiniu, tematika, iliustracijomis, knygelių dydžiais bei formomis, kūrimo priemonėmis, medžiagomis, iš kurių knygelės gaminamos. Tuomet išsirinkome personažą – peliuką ir sugalvojome jam vardą – Giliukas. Sugalvojome savo būsimos knygelės pavadinimą – „Peliukas Giliukas ir jo nauji draugai“. Tada išsitraukėme numeriukus, žymintčius, kada ir į kieno namus peliukas Giliukas turės keliauti. Ir taip Giliuko kelionė prasidėjo!

Kiekvieną dieną pirmą pamoką vaikai pasakodavo savo naujo draugo Giliuko įspūdžius, patirtus jų namuose. Mokiniais tai buvo smagi, tačiau sudėtinga užduotis: papasakoti rišliai, sklandžiai ir įdomiai turėjome mokytis ne vieną pamoką. Visa klasė turėjo išmokyti atidžiai klausytis, neišterpti į draugo pasakojimą, pastebėti klaidas, tolerantiškai ištaisyti, o pasakojimo pabaigoje pateikti klausimus. Klausimų buvo kuo įvairiausių: *Su kuo Giliukas miegojo? Ar žiūrėjote serialą, kokį? Koks mamos vardas? Kodėl nepasakei, ką Giliukas veikė, kai tu miegojai? Ar ilgai mama Giliukui mezgė megztuką? Ar neišsigando tavo šuns? O kaip Giliukas*

gėrė arbatą? Ką Giliukas sapnavo? Ar neišspyrėi Giliuko naktį iš lovos? Ar nepamiršai Giliuko aprenkti, kai ėjai į lauką?..

Klausimai turėjo nesikartoti. Tai lavino vaikų dėmesį ir atmintį. Atsakyti mokiniai turėdavo pilnais rišliais sakiniiais.

Apie mūsų projektą buvo informuoti ir mokinių tėveliai. Jie aktyviai įsitraukė į šią veiklą. Noriai susipažindavo, mandagiai prisistatydavo, fotografuodavosi su Giliuku, padėdavo savo vaikams Giliuką pamaitinti, užmigdyti. Labai nudžiugome, kai vieną rytą Giliukas į mokyklą atkeliavo aprenktas nauju mamos numegztu megztuku...

Tačiau tuo darbas nesibaigė. Savo pasakojimus pirmokai turėjo užrašyti knygos puslapyje. Užrašyti taip, kad visiems būtų gražu pažiūrėti ir įdomu paskaityti. Tai pati sunkiausia užduotis. Raidės rašytinės, ne visad įskaitomos, ne visiškai tiesios... Bet ir šis darbas mums pavyko.

Beliko sukurti iliustracijas, kad pirmoji knygelė taptų

dar įdomesnė ir patrauklesnė.

Puikus momen-

tas, kai „Peliukas Giliukas ir jo nauji draugai“, tarsi mažytis meno stebuklas, sukurtas pačių vaikų rankomis, atkeliavo į mūsų klasę. Tai pirmoji, bet ne paskutinė, mūsų knygelė. Mes tikrai turime kuo didžiuotis.

Šio projekto metu praturtėjo mokinių kalba, tobulėjo skaitymo, kalbėjimo, rašymo bei teksto suvokimo įgūdžiai, mokiniai įgijo sėkmingos bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais žmonėmis patirties, drąsos ir didesnio pasitikėjimo savo jėgomis, formavosi mokinių pažinimo, kūrybiškumo ir socialumo kompetencijos, buvo patenkinti jų saviraiškos poreikiai.

Aušra SEMĖNIENĖ,

Vilniaus Žygimanto Augusto pagrindinės mokyklos pradinė klasių vyresnioji mokytoja

Pavadinimai – kaip veidai...

Vievio gimnazijos mokytoja **Renata Kėsnierienė** „Dialogui“ praneša apie drauge su kolegomis lietuvių kalbos mokytojomis organizuotą akciją „Knygos – mūsų lobis“. Tikslas – sudominti jauną žmogų skaitymu, ugdyti kūrybiškumą.

„Šiandien netrūksta knygų su įdomiais perkeltiniais prasmės pavadinimais, pavyzdžiui: „Audra stiklinėje“, „Neiškok sardinių ne sezono metu“ ir kt. Tokie pavadinimai sudomina, intriguoja, patraukia skaitytojo dėmesį, o kai kurie verčia nusišypsoti: „Be pavadinimo“, „Aukštyn laiptais, besileidžiančiais žemyn“. Manome, kad knygos pavadinimą galima prilyginti žmogaus veidui. Pamatę žmogų, mes iškart susidarome įspūdį, ar tas žmogus malonus, įdomus, ar piktas ir atstumiantis. Perskaitę knygos pavadinimą, susidarome nuomonę apie knygą, bandome spėti jos turinį. Kartais pavadinimas būna apgaulingas ir visai neatitinka turinio. Tačiau taip būna ir su žmogumi, kol nepabandrai ir nesužinai, koks jo vidus“, – rašo informacijos autorė.

Akcija „Knygos – mūsų lobis“ apėmė tris labai svarbias mokinių ugdymo sritis: knygą, kalbą ir kūrybą. Mokytojos ir moksleiviai kartu su gimnazijos ir Vievio miesto bibliotekos darbuotojomis atliko tyrimą „Mėgstamiausios knygos“, rinko ir lygino populiariausių knygų penketukus. Mokiniai lankėsi bibliotekose, kūrė, deklamavo eilėraščius; vėliau klasėse vyko poezijos ir prozos valandos, kurių metu buvo pristatytos įdomiausios knygos.

Žodžių pynė

Šilutės lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“ organizuota tradicinė kalbos savaitė. Šių metų tema buvo „Mes nupinsim žodžių pynę“. Jos metu buvo siekiama sužadinti vaikų susidomėjimą gimtąja kalba, raidėmis, pasako-

mis, vaikai buvo skatinami sklandžiai išreikšiant savo mintis pasirinkti išraiškingesnius, vaizdingesnius posakius, žodžius. Idėjos vaikų veikloms parinktos atsižvelgiant į amžiaus tarpą. Vaikai gilino žinias apie gimtosios kalbos garsus, žodžius, miklino piršteliu: siuvinėjo, piešė raideles ir dailino jas įmantriausiais raštais, kirpo ir klijavo prie tinkančios raidės paveikslėlius, rašė žodžius. Vaikai kūrė plakatus: „Vardeliai iš vienos raidelės“, „Pasuk galvelę, sugalvok žodelį“, „Linksmosios raidelės“, iliustravo vardų ar raidžių knygeles. Mažieji papuošė spinteles savo vardo pirmąja raidele, gamino „Raidelių lietuvi“. Smagios ir neįprastos veiklos vyko ir sporto salėje – raidelių mankštelės. O priešmokyklinio amžiaus vaikai, lankantys logopedinius užsiėmimus, paruošė pasaką „Pirštinė“ ir suvaidino ją patiems mažiausiems ir specialiojo ugdymo grupių draugams, – pasakoja „Dialogui“ logopedė **Ineta Januškienė**.

Lietuvių kalbos savaitė

Tauragės Žalgirių gimnazijoje organizuota Lietuvių kalbos savaitė – renginių ir konkursų ciklas, skirtas Tarmių metams. Į lituanisčių kvietimą akcentuoti gimtosios kalbos archajiškumą ir turtingumą atsiliepė muzikos, informacinių technologijų ir kūno kultūros mokytojai. Mokiniai žiūrėjo J.Trūkano trumpametražį vaidybinį filmą „Knygnešys“, vyko gimtosios kalbos pamoka „Mano tarmė – sielos giesmė“ (tikslas – priminti, kad lietuvių kalba – viena seniausių indoeuropiečių prokalbei priklausančių kalbų, kuri ypač turtinga tarmių ir patarmių), rinktas ir išrinktas Anekdotų karalius. Be to, organizuota integruota muzikos ir lietuvių kalbos pamoka „Liaudies dainų pynė“: per pamoką gimnazistai susikaupė klausėsi mokytojų pasakojimų, patys entuziastingai traukė liaudies dainas. Paskutinę projekto dieną gimnazistai dalyvavo nacionaliniame konkurse „Švari kalba – švari galva“, kurio

tikslas – skatinti moksleivius elektroninėje erdvėje vartoti lietuviškus rašmenis ir taisyklingą kalbą. „Dialogui“ apie tai parašė lietuvių kalbos mokytoja **Rita Marcinkienė**.

Kas nemoka svetimų, nesupranta ir savos

Šiaulių „Romuvos“ gimnazijoje visą savaitę vyko renginiai, skirti užsienio kalboms. Savaitės šūkis – „Tas, kuris nemoka svetimų kalbų, nesupranta ir savosios“. Mokyklos skaitykloje mokiniams pristatyta knygų užsienio kalbomis paroda, organizuota poezijos skaitymo popietė, koridoriuose skambėjo populiarios dainos rusų, anglų, vokiečių ir prancūzų kalbomis. Užsienio kalbų mokytojos gimnazistams vedė netradicines pamokas. Pasak anglų k. mokytojos **Irmos Adomavičienės**, renginių metu mokiniai demonstravo kūrybiškumą, kalbinius įgūdžius, gebėjimą bendrauti: drąsiai reiškė savo nuomonę diskusijoje anglų kalba „Kaip geriau išmokyti užsienio kalbų?“, pasakojo įvairias istorijas anglų ir vokiečių kalbomis, filmukų įgarsinimo konkurse demonstravo ne tik komunikacinius, bet ir vaidybinius gebėjimus. Meninius gebėjimus mokiniai demonstravo sentencijų ir šūkių ant marškinėlių konkurse. Trečiokai bendruomenei pristatė spektaklį „Žaidžiame Šekspyrą“. Savaitės renginius už-

baigė susitikimas su JAV ambasados kultūros atašė Martha Adams (gimnazistai klausėsi paskaitos apie kultūrų skirtumus) ir karaokės konkursas.

Auga skaitydami

Kiekvieną pavasarį Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos pradinė klasių mokytojos kartu su savo mokinukais rengia šventę, skirtą knygai. Šiemet diena su knyga pavadinta „Augu skaitydamas“. Mokiniai klausėsi mokytojų paskaitos apie pasaulį ir Lietuvoje populiariausias vaikų knygas, apžvelgė šių knygų ekspoziciją, prisiminė rašytojams už geriausias knygas vaikams skiriamas premijas. Neužmiršti ir iliustratoriai. Be to, moksleiviai buvo mokomi pasirinkti skaitymui knygą, kad nepaskęstų knygų jūroje. Aktų salėje surengtoje teatralizuotoje pamokoje „Labas, ką skaitai?“ savo skaitytą knygą pristatė, dainavo ir vaidino kiekviena klasė. Į svečius buvo atvykę ir leidyklos „Nieko rimto“ atstovai, jie surengė knygų mugę. Tai – **Ritos Samoškienės** informacija.

■ Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos knygų šventės dalyviai

Apie 2013 metų lietuvių kalbos ir literatūros įskaitą

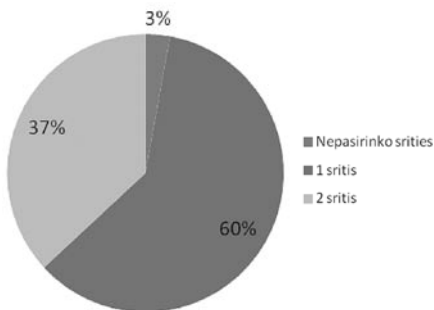
2013 m. kovo 25 ir 26 dienomis bendrojo ugdymo mokyklose vyko lietuvių kalbos ir literatūros įskaita. Mokiniais prieš du mėnesius buvo paskelbtos Nacionalinio egzaminų centro (NEC) parengtos temos – po 15 temų dviem sritims – kalbos ir literatūros (kultūros). Šios sritys yra fiksuotos Lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos programoje. Mokiniai galėjo patys rinktis, kokia tema ruošti viešąją kalbą, arba pagal įskaitos programą kartu su mokytojais galėjo suformuluoti savo temas, remdamiesi Bendrąja programa ir atsižvelgdami į regiono ypatumus arba mokinių tiriamuosius darbus.

Įskaitoje buvo vertinamas pasirengimas kalbai, viešasis kalbėjimas ir atsakymai į klausimus.

Šiais metais NEC pirmą kartą susirinko informaciją iš bendrojo ugdymo mokyklų ne tik apie tai, kiek mokinių dalyvavo lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje ir kokį galutinį įvertinimą jie gavo, bet ir kokia pasirinkta tema mokiniai pristatė parengtą viešąją kalbą. Surinkti duomenys leido analizuoti, kaip mokinių gauti įvertinimai susiję su mokyklos tipu, mokyklos mokomąja kalba, pagal turimus duomenis įskaitos rezultatas susietas su mokinio lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi kursu mokykloje, su mokinio turimu pirmo pusmečio įvertinimu ir mokinio pasirinktu dalyko egzamino tipu – mokykliniu ar valstybiniu.

2013 metais lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje dalyvavo beveik 37 tūkst. mokinių, jų išlaikė apie 95,5 proc. mokinių.

Pateiktoje diagramoje matyti, kaip pasiskirstė mokinių temų sričių pasirinkimai lietuvių kalbos ir literatūros įskaitoje 2013 m.:

Kaip matyti, 60 proc. mokinių pasirinko temas iš 1 srities (kalbos), 37 proc. iš 2 srities (literatūros (kultūros)) ir 3 proc. formuluavo savo temas (duomenų bazėje šie mokiniai buvo pažymėti kaip nepasirinkusieji srities). Itin mažas mokinių, kurie patys formuluavo savo temas, skaičius leidžia daryti prielaidą, kad NEC parengtos temos atitiko mokinių lūkesčius ir leido jiems atskleisti bendruosius ir dalyko gebėjimus – parengti ir pasakyti argumentuotą viešąją kalbą, naudotis įvairių informacijos šaltinių duomenimis, interpretuoti faktus ir nuomones, išsakyti savo mintis, pagrįsti savo požiūrį, laikantis bendrinės kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos.

Kita vertus, reikia pažymėti, kad šios temų pasirinkimo proporcijos rodo, kad Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose dar tik pradeda kurtis į lokalią kultūrinę terpę orientuotų temų formulavimo tradicija.

Temų pasirinkimas pagal sritis

Populiariausios pirmosios srities (kalbos) temos buvo apie vertybes, atpažįstamas iš vaikams duodamų vardų, liuanistinius centrus universitetuose ir kalbą kaip manipuliavimo priemonę. Antroje – literatūros (kultūros) srityje daugiausia buvo pasirinktos temos apie senąją literatūrą, autorių, kuris galėtų būti pristatytas Nobelio literatūros premijai, ir klasikos reikšmę. Lentelėje pateikiamos tiksliausios populiariausių ir mažiausio mokinių susidomėjimo sulaukusių temų formulotės ir jas pasirinkusių mokinių konkrečioje srityje skaičius procentais.

Vertinant temų pasirinkimą pirmoje (kalbos) ir antroje (literatūros (kultūros) srityse,

galima pateikti tris populiariausias ir tris mažiausio susidomėjimo sulaukusias temas pagal mokinių pasirinkimą:

Kalbos sritis		Literatūros (kultūros) sritis	
Tema	Kalbos srityje pasirinkusių mokinių skaičius (proc.)	Tema	Literatūros (kultūros) srityje pasirinkusių mokinių skaičius (proc.)
Populiariausios temos			
8. Kokias asmens, šeimos, visuomenės vertybes galime atpažinti iš vaikams duodamų vardų? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	19 proc.	7. Senoji literatūra suteikia galimybę praeityje rasti ir plėtoti vertybes, kurios būtų svarbios dabartyje. Pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.	31,7 proc.
9. Pasaulio universitetuose yra liuanistinių centrų. Pristatykite keletą jų. Kokia jų funkcija, reikšmė puoselėjant liuanistines kalbas?	18,8 proc.	6. Kurį Lietuvos literatūros autorių pristatytumėte Nobelio literatūros premijai ir kodėl? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	24,1 proc.
10. Kalba gali būti ir manipuliavimo priemonė. Kaip ir iš ko atpažinti, kada kalbėtojas manipuliuoja, kaip manipuliavimo išvengti? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	16,5 proc.	1. Anot literatūrologo, rašytojo Regimanto Tamošaičio, „atsiremami į klasiką mes daromės tiesūs, teisingi, mūsų mintis atranda tikrąsias vertybes ir per jas randame kelią į kitą žmogų“. Argumentuotai pritarite šiai minčiai arba ją paneikite.	14,6 proc.
Mažiausio mokinių susidomėjimo sulaukusios temos			
3. Anot Jolantos Zabarskaitės, žiniasklaidoje labai paplitę leksikos, metaforų, palyginimų štamai. Tai rodo ne tik paties rašančiojo ribotumą ir nepagarbą skaitytojui, taip skurdinama kalba. Argumentuotai pritarite šiai minčiai arba ją paneikite.	0,6 proc.	11. Režisierius Oskaras Koršunovas interpretuodamas poeto, tautos tribūno Justino Marcinkevičiaus dramą ne tik atrado ji kaip dramaturgą, bet ir aptiko paralelių su Šekspyro kūryba, jautė „tą patį kūrėjo mastelį“. Kurios Just. Marcinkevičiaus dramų galėtų patvirtinti šią režisieriaus mintį? Savo įžvalgas argumentuokite.	0,9 proc.
14. Kaip kalbos norminimo tendencijos priklauso nuo istorinio laikotarpio? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	0,6 proc.	3. Literatūros tekstas, kaip „tam tikras autoriaus kreipimosi į pasaulį būdas“, gali įsirašyti į bendrą kultūrinį kontekstą arba formuoti jam atsvarą. Pristatykite iš bendro kultūrinio konteksto išsiskiriančių šiuolaikinių liuanistinių literatūros kūrinių.	0,7 proc.
11. Kaip tautinis pasakojimas skleidžiasi šiuolaikiniuose liuanistinių kalbos tyrinėjimuose? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	0,1 proc.	4. Anot literatūros tyrinėtojo Vytauto Kubiliaus, liuanistinės autobiografijos žanras išskysta į iliustratyvius buitines aprašymus, gimtųjų vietų peizažus, gražbylingus pasigėrėjimus savimi, stokoja viską perfiltruojančios intelektualinio suvokimo jėgos, tebėra psichologiškai drovus. Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.	0,3 proc.

Kaip matyti iš lentelėje pateiktos informacijos, pirmoje (kalbos) srityje mokiniai mažiausiai rinkosi temas apie žiniasklaidoje paplitusius leksikos, metaforų, palyginimų štamai, kalbos norminimo tendencijas ir tautinį pasakojimą šiuolaikiniuose liuanistinių kalbos tyrinėjimuose, o literatūros (kultūros) srityje apie Just. Marcinkevičiaus dramų interpretavimą, literatūros tekstą, kaip autoriaus kreipimosi į pasaulį būdą ir autobiografijos žanrą.

Temų pasirinkimas pagal mokomąją kalbą

Šiais metais pirmą kartą visi Lietuvos abiturientai laikė vienodą liuanistinių kalbos ir literatūros įskaitą. Apibendrinti mokinių temų pasirinkimai rodo, kad populiariausių temų trejetukai kalbos ir literatūros (kultūros) srityse nesiskiria mokyklose pagal mokomąją kalbą – pavyzdžiui, temą apie liuanistinius centrus pasaulio universitetuose rinkosi 19 proc. liuanistinių mokomąją kalbą besimokančių mokinių ir atitinkamai 16,6 ir 15,4 proc. mokinių iš mokyklų lenkų ir rusų mokomąją kalbą. Lentelėje pateikti tikslūs duomenys, kokią temą (temos numeris) ir kiek procentų kalbos arba literatūros (kultūros) sritį pasirinkusių mokinių pristatė savo parengtą viešąją kalbą.

Pirma sritis (kalbos)			Antra sritis (literatūros (kultūros))		
Mokyklos mokomoji kalba			Mokyklos mokomoji kalba		
Lietuvių	Lenkų	Rusų	Lietuvių	Lenkų	Rusų
8 temą rinkosi 19,3 proc. mokinių	9 temą rinkosi 16,6 proc. mokinių	10 temą rinkosi 22,5 proc. mokinių	7 temą rinkosi 32,5 proc. mokinių	6 temą rinkosi 30,1 proc. mokinių	6 temą rinkosi 40,9 proc. mokinių
9 temą rinkosi 19 proc. mokinių	8 temą rinkosi 15,2 proc. mokinių	9 temą rinkosi 15,4 proc. mokinių	6 temą rinkosi 23,5 proc. mokinių	1 temą rinkosi 18,9 proc. mokinių	7 temą rinkosi 17,8 proc. mokinių
10 temą rinkosi 16,3 proc. mokinių	10 temą rinkosi 14,5 proc. mokinių	8 temą rinkosi 14,2 proc. mokinių	1 temą rinkosi 14,9 proc. mokinių	7 temą rinkosi 18,1 proc. mokinių	1 temą rinkosi 12,5 proc. mokinių

Tautinių mažumų mokomąją kalbą besimokantys mokiniai visai nesirinko pirmos srities (kalbos) 11 temos (kaip tautinis pasakojimas skleidžiasi šiuolaikiniuose kalbos tyrinėjimuose), kuri buvo nepopuliari ir tarp liuanistinių kalbą besimokančių mokinių – ją iš viso rinko tik 15 mokinių iš beveik 37 tūkstančių.

Lenkų mokomąją kalbą besimokantys mokiniai visiškai nebuvo pasirinkę antros srities (literatūros (kultūros)) 4 temos (apie

autobiografijos žanrą), kurią taip pat buvo mažai pasirinkę mokiniai, kurie mokosi mokyklose liuanistinių ir rusų mokomąją kalbą (ati-

tinkamai 0,3 ir 0,7 proc.). O rusų mokomąją kalbą besimokantys mokiniai antroje (literatūros (kultūros) srityje visiškai nebuvo pasirinkę 3 temas (apie literatūros tekstą), kurios pasirinkimas mokyklose, kuriose mokomasi liuanistinių ir lenkų mokomąją kalbą, taip pat buvo mažas – atitinkamai 0,7 ir 0,2 proc.

Temų pasirinkimas pagal mokymosi kursą

Mokiniai, kurie mokosi liuanistinių kalbos ir literatūros bendruoju kursu, pirmoje (kalbos) srityje daugiausia rinkosi (21,8 proc.) 8 temą (*Kokias asmens, šeimos, visuomenės vertybes galime atpažinti iš vaikams duodamų vardų? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.*), o mokiniai, kurie mokosi išplėstiniu kursu, daugiausia rinkosi (18,8 proc.) 9 temą (*Pasaulio universitetuose yra liuanistinių centrų. Pristatykite keletą jų. Kokia jų funkcija, reikšmė puoselėjant liuanistines kalbas?*).

Antroje (literatūros (kultūros) srityje) mokiniai, kurie mokosi bendruoju kursu, aiškų prioritetą teikė 6 temai (*Kurį Lietuvos literatūros autorių pristatytumėte Nobelio literatūros premijai ir kodėl? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.*), nes ją pasirinko 39,2 proc. visų mokinių, kurie rinkosi temas iš antrosios sri-

ties. Išplėstiniu kursu besimokantys mokiniai daugiausia rinkosi (32,5 proc.) 7 temą (*Senoji literatūra suteikia galimybę praeityje rasti ir plėtoti vertybes, kurios būtų svarbios dabartyje. Pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.*). Pastarąjį pasirinkimą galima motyvuoti tuo, kad pagal 2011 metais atnaujintą liuanistinių kalbos ir literatūros egzamino programą, ši tematika tapo aktualesniu mokymosi kurso aspektu ir mokiniai, siekdami gilinti savo žinias, geriau pa-

siruošti brandos egzaminui, rinkosi būtent šią temą. Šią prielaidą galėtų patvirtinti ir tas faktas, kad tie mokiniai, kurie yra pasirinkę laikyti valstybinį brandos egzaminą, taip pat teikė prioritetą šiai temai – net 33,3 proc. visų mokinių, ketinančių laikyti liuanistinių kalbos ir literatūros VBE ir pasirinkusių antrąją (literatūros (kultūros) sritį), rinkosi 7 temą. O mokiniai, kurie ketina laikyti mokyklinį brandos egzaminą, iš antros srities (literatūros (kultūros)) prioritetą teikė 6 temai.

Mokinių įskaitos įvertinimai pagal mokyklos mokomąją kalbą

Įskaitoje buvo vertinamas mokinio pasirengimas kalbai, viešasis kalbėjimas ir atsakymai į klausimus. Galutinis įskaitos įvertinimas – balas – buvo nustatomas pagal taškų ir balų atitikmenų lentelę, kuri yra pateikiama liuanistinių kalbos ir literatūros įskaitos programoje. Mokiniais iš anksto buvo žinomi įskaitos vertinimo kriterijai ir už juos galimi surinkti taškai, taškų ir balų atitikties.

Pateiktoje lentelėje matyti, kad, lyginant mokinių gautų įvertinimų vidurkius pagal mokyklos mokomąją kalbą, pažymiai skiriasi tik šimtosiomis dalimis.

Svarbu pažymėti, kad visose trijose grupėse pagal mokomąją kalbą įvertinimai už antrąją sritį yra aukštesni negu už temas pirmoje srityje.

Sritis	Mokyklos mokomoji kalba	Mokinių skaičius	Įskaitos įvertinimo vidurkis
1 (kalbos)	liuanistinių	20 358	8,08
	lenkų	620	7,78
	rusų	945	7,87
2 (literatūros (kultūros))	liuanistinių	12 700	8,61
	lenkų	419	8,47
	rusų	303	8,31
Temą suformulavo mokymosi su mokytoju	liuanistinių	839	8,35
	lenkų	97	8,16
	rusų	87	7,95

Mokinių įskaitos įvertinimai pagal mokymosi kursą

Surinkti įskaitos rezultatų duomenys rodo, kad mokinių gauti įvertinimai už pirmosios ir antrosios srities įskaitos temas nėra tolygūs skirtingo tipo mokyklose ir skiriasi pagal tai, koku lygiu mokosi dalyko.

Pagal turimus duomenis matyti, kad įskaitą laikusių mokinių įvertinimo vidurkiai skiriasi pagal tai, koku kursu jie mokėsi liuanistinių kalbos ir literatūros mokomojo dalyko. Tarp mokinių, pasirinkusių temas iš pirmos ir antros srities, įskaitų įvertinimų vidurkių bendrojo ir išplėstinio mokymosi lygiuose yra didesnis negu vieno balo skirtumas.

Sritis	Kursas	Kandidatų skaičius	Įskaitos įvertinimo vidurkis
1 (kalbos)	bendrasis	5672	6,95
	išplėstinis	16 054	8,48
2 (literatūros (kultūros))	bendrasis	1943	6,97
	išplėstinis	11 415	8,89

Tie mokiniai, kurie mokosi bendruoju kursu, taip pat yra gavę maksimalius įskaitos įvertinimus – 10 balų, bet jų dalis lyginant su mokiniais, kurie mokėsi išplėstiniu kursu, yra tris kartus mažesnė (pirmoje srityje iš bendruoju kursu besimokančių mokinių tik 12,6 proc. gavo 10 balų, o iš išplėstiniu kursu besimokančių mokinių 37,6 proc. mokinių gavo 10 balų). Atitinkamai antroje srityje šios proporcijos pasiskirstė 13,8 proc. ir 51,3 proc.

Nacionalinio egzaminų centro informacija

Mokymosi
visą gyvenimą
programa

Varėnos rajone vykdomas Comenius Regio projektas „Mokinių ugdymas kartu su šeima“

Varėnos rajone nuo 2011 metų rudens vykdomas Mokymosi visą gyvenimą Comenius Regio partnerystės projektas „Mokinių ugdymas kartu su šeima“. Projekto partneriai – Varėnos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, Varėnos švietimo centras, Senosios Varėnos Andriaus Ryliškio vidurinė mokykla bei partneriai iš Lenkijos Respublikos – Šemudo savivaldybė, Kielno pagrindinė mokykla su integracinėmis klasėmis ir Šemudo kultūros, rekreacijos ir sporto centras.

Projekto partneriai ir problemos nėra atsitiktiniai. Pasirinktos abiem regionams aktualios švietimo temos – dėmesys pažeidžiamiausioms mokinių grupėms, patiriančioms socialinę atskirtį ir turinčioms specialiųjų ugdymosi poreikių. Numatyti projekto tikslai susiję su šeimos įtraukimu į aktyvią bendrą veiklą, panaudojant gyvenamosios vietos tradicijas, kultūrą, istoriją, stiprinant šeimos gebėjimus ir motyvaciją padėti vaikui ugdytis, skatinant mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą.

Projekto trukmė – 18 mėnesių. Tikslai – pagerinti teikiamos pagalbos kokybę abiejų regionų specialiųjų poreikių turintiems ir socialinę atskirtį patiriantiems mokiniams, keistis tarp regionų pagalbos teikimo šeimai ir mokyklai gerą patirtimi bei padėti mokytojui vertinti Lietuvos ir Lenkijos švietimo sistemų ypatumus Europos Sąjungos šalių švietimo kontekste. Projekte taip pat didelis dėmesys skiriamas efektyviam tėvų bendravimui su vaikais, jų auklėjimo įgūdžių tobulinimui bei žinių ir nuostatų apie vaiko raidą ir asmenybę puoselėjimui.

Kokios patirties įgijome vykdydami numatytus projekto etapus?

Pirmajame visų partnerių susitikime buvo sukonkretinti projekto tikslai, uždaviniai ir veiklos, aptarti partnerių lūkesčiai, atsakomybė, finansavimas. Numatyta daugiau dėmesio skirti regioniniam identitetui, išryškinti gyvenamosios vie-

tos kultūrinę, socialinę, visuomeninę tapatybę. Aptartas vaikus auginančių šeimų socialumo, auklėjimo įgūdžių, žinių apie vaiko asmenybę tobulinimas.

Projekto partneriams suorganizuotos įdomios ekskursijos į istorinius įvykius turtingas Varėnos krašto vietas Merkinę ir Perloją bei Vilnių. Bendradarbiaujant užsimezgė asmeniniai kontaktai, atsirado bendrų profesinių rūpesčių, įvertinta projekto darbo svarba.

PIRMASIS REGIONINĖS VEIKLOS ETAPAS. Numatytos veiklos buvo vykdomos mokyklose ir pasirinktuose centruose.

Tėvams buvo pateiktos dažniausiai šeimose pasitaikančios bendravimo su vaikais situacijos, atsakymo buvo siūloma ieškoti pedagoginiuose, psichologiniuose, praktinių vadovų leidiniuose, kuriuos mokykla įsigijo iš projekto lėšų. Į susitikimą buvo pakviesti socialinės atskirties ir specialiųjų poreikių vaikus auginančių šeimų tėvai, globėjai. Tai buvo pirmasis ir sėkmingas projekto renginys, padėjęs suvienyti tuos, kuriems jis buvo skirtas. Vėliau projekto dalyviai vyko į kaimo turizmo sodybą ir Druskininkų vandens parką. „Storo Romo“ sodyboje visi pramogavo apžiūrėdami tradicinius žemdirbio įrankius, stebėdami namų ūkiui naudingus gyvulius.

Akcijoje „Darom 2012“ pirmą kartą taip aktyviai dalyvavo visa mokyklos bendruomenė. Vaikai suvokė savo veiklos svarbą ir plūso „iš peties“. Puikią nuotaiką išlaikyti padėjo ir sutvarkytos varėniškių pamėgto ežero pakrantės, girininko padėka, vaisės prie laužo.

Senosios Varėnos Andriaus Ryliškio vidurinėje mokykloje suorganizuotas renginys „Mokyklos talentai“, kuriame aktyviai dalyvavo socialinės atskirties ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai. Smagu, kad aktyviai dalyvavo ir nemažai tėvų, o meninius gebėjimus demonstravo ne tik mokiniai, bet ir ištisos šeimos. Ypač šiltai buvo

sutikta romų šeima, aistringai sušokusi savo tautinį šokį. Pirmojo veiklos etapo rezultatus varėniškiai Lenkijos partneriams pristatė ir aptarė Šemudo savivaldybėje. Varėniškiams buvo pasiūlyta plati programa – Kielno pagrindinėje mokykloje su integracinėmis klasėmis buvo stebėtas mokytojų darbas su socialinę atskirtį patiriančiais ir specialiųjų poreikių mokiniais, susipažinta su Lenkijos švietimo sistema, regiono kultūrinio ir istorinio paveldu, aptartas jo poveikis šiuolaikiniam socialiniam ir visuomeniniam modeliui. Veikla institucijose bei bendravimas su partneriais ne tik atskleidė šio regiono ypatumus, bet ir parodė panašumų. Aptartos švietimo srities problemos, su kuriomis tenka susidurti abiem regionams, pasidalinta problemų sprendimo būdais. Išvykos ir ekskursijos papildė regiono švietimo, papročių bei kultūros pažinimą.

ANTRASIS PROJEKTO ETAPAS buvo skirtas šeimos ir mokyklos bendradarbiavimui. Jo metu buvo organizuojami užsiėmimai tėvams, stebimas mokytojų darbą su socialinę atskirtį patyrusiais ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais. Mokytojus ir šeimas nuolat konsultuoja Varėnos švietimo centro Pedagoginių psichologinių paslaugų skyriaus specialistai. Plečiamas regiono istorinio ir kultūrinio paveldo pažinimas.

Mokiniams ir tėvams buvo suorganizuota išvyka į Dzūkijos nacionalinio parko Marcinkonių etnografinį muziejų. Dalyviams buvo pristatyta edukacinė senųjų amatų programa. Šeimos pailsėjo, atitrūko nuo kasdienybės rūpesčių, džiaugėsi pažinusios savo krašto praeitį. Projektas ėmė tapti dalyvių interesu, traukos ir veiklos dalimi.

Projekto dalyvių grupė Alytaus kraštotyros muziejuje dalyvavo edukacinėje programoje, susipažino su Dzūkijos valstiečių buitimi, senoviniais apyvokos daiktais ir žemės ūkio padargais.

Rudenį Varėnos rajone vyko trečiasis projekto partnerinių regionų susitikimas. Svečiai iš Lenkijos Šemudo savivaldybės aplankė Senosios Varėnos Andriaus Ryliškio mokyklą, kur buvo aptartos antrajame projekto etape vykdytos veiklos – seminarai, išvykos, konkursai. Po pristatymo vyko mokyklos stadiono atidarymo šventė. Svečiai nuširdžiai pasidžiaugė, kad mokiniai turės puikias sąlygas sportuoti.

Varėnos moksleivių kūrybos centre, Varėnos Jadvygos Čiurlionytės menų mokykloje, Varėnos švietimo centre buvo kalbėta apie neformalųjį vaikų ugdymą Varėnos rajone. Paskaitas ir diskusijas papildė mokinių darbų parodos ir koncertai.

TREČIASIS PROJEKTO ETAPAS numato stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą regionuose. Įvyko mokymai partnerinių švietimo įstaigų darbuotojams. Toliau stebima ugdomoji veikla ir konsultuojami mokytojai, tėvai, globėjai. Kaupiami ir sisteminami medžiaga projekto leidiniui, rūpinamasi gerosios patirties ir atlikto darbo sklaida. Toliau vykdomos kultūrinės-pažintinės veiklos šeimai – projekto dalyviai vyko į ekskursiją „Karališkasis Vilnius“ ir aplankė sostinės senamiestį, Arkikatedrą, prezidentūrą, Vilniaus universiteto biblioteką, Gedimino pilį. Išvyka atskleidė kultūrinę mūsų šalies įvairovę ir praturtino naujais išpučiais bei pamąstymais.

Projektas sėkmingai tęsiamas. Jo metu sukurtas partnerystės tinklas padeda atrasti naujų galimybių veikti abiejų šalių lygmeniu. Ateityje planuojame dalyvauti Mokymosi visą gyvenimą programos įgyvendinime ir kitose naudingose veiklose.

Regina Jūratė TAMULEVIČIENĖ,

Varėnos rajono savivaldybės administracijos
Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus
vyriausioji specialistė

Užs. 431

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms (AKIM)“

■ Tautodailininkas Valentinas Jazerskas supažindino moksleivius su etninės kultūros ištakomis, priminė lietuvių amatų tradicijas, demonstravo lietuviškus suvenyrus.

Verbos – lietuviybės ženklas

„Lietuvos tautodailininkų sąjungos Kauno bendrijos pirmininkas Valentinas Jazerskas supažindino moksleivius su etninės kultūros ištakomis, priminė lietuvių amatų tradicijas, demonstravo lietuviškus suvenyrus. Dailininkas pasakojo, kuo skiriasi etnografinių Lietuvos regionų skrynios, kokiomis spalvomis, raštais jos puoštos. Sužinojome, kad Aukštaitijoje dominuoja tamsiai mėlyna spalva, smulkūs geometriniai raštai, tapybai panaudojant iš bulvės ar buroko išpjautą trafaretą. „Suvenyras – tai materializuotas prisiminimas apie šalį, tautą, regioną, miestą, įvykį“, – kalbėjo tautodailininkas. O autentiškiausias Lietuvos suvenyras, kokio nėra visame pasaulyje, – garsiosios Vilniaus verbos. Patarė jas vežti į svečias šalis kaip lietuviybės ženklą...“ – rašo „Dialogui“ Biržų „Atžalyno“ vidurinės mokyklos mokytoja, projekto AKIM koordinatorė **Idalija Marcinkevičiūtė**. Informacijos autorė apžvelgė visus septynis susitikimus su menininkais, kurie įgyvendinant minėtą projektą lankėsi mokykloje ir vedė dailės, literatūros, muzikos, dramos, technologijų pamokas ir praktinius užsiėmimus – kūrybos dirbtuves.

Paminėta skrydžio per Atlantą sukaktis

Kėdainių r. Dotnuvos pagrindinėje mokykloje įvyko popietė „Plieno sparnai“, skirta Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą 80-osioms metinėms paminėti. Dalyvavo priešmokyklinės ugdymo grupės ir pradinių klasių mokiniai, mokytojos, tėveliai, svečiai iš Lietuvos Broniaus Oškino vaikų aviacijos mokyklos. Mokytojos **Nijolės Mykolaitienės** (informacijos „Dialogui“ autorė) vadovaujami trečiokai perskaitė drąsių lakūnų biografijas, deklamavo eilėraščius. Aviacijos mokyklos direktorius J.Rimkevičius ir instruktorius A.Vaičiulis papildė trečiokų pasakojimus apie lakūnų nesėkmingą skrydį, pasakojo ir rodė skaidres apie aviacijos mokyklą (ji įsikūrusi Kėdainiuose), padovanojo mokyklai 10 knygų apie aviaciją Lietuvoje bei puikius aviatorius, taip pat diskelius su dokumentiniais filmais „Lietuvos sakalai“, „Sparnuota Lietuva“, režisieriaus R.Vabalo filmuotą medžiagą „Skrydis per Atlantą“, keletą žurnalų „Plieno sparnai“ bei lankstinukų mokiniams.

Davė blaivybės įžadą

„Tu blaivystės įžadą šventą vyrų lūpomis garsiai sugriaudėjai...“ – taip Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus „doros reformą“, pradėtą 1858 m. ir per rekordiškai trumpą laiką apėmusią beveik visą Lietuvą, poetiškai nusakė poetė M.M.Kudarauskaitė. Ir Blaivybės judėjimo jubiliejui, ir visai M.Valančiaus – ganytojo veiklai buvo skirti tradiciniai Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazijoje vykę vyskupo M.Valančiaus skaitymai. Į renginį buvo kviešti ne tik Telšių rajono, bet ir kitų Žemaitijos mokyklų jaunieji dailininkai bei skaitovai. Skaitymų metu skambėjo ir žemaitiška šnektė – ne veltui kadaise vyskupas M.Valančius mokė mažuosius varniškius: „Žemaičių kalba, vaikeliai, vožnesnė už lenkų. Mokykitės žemaitiškai.“ Nemažai moksleivių dalyvavo ir plakato blaivybės tema konkurse.

„Projekto „Kuriamė Respubliką“ dalyviai nusprendė ne tik gražiais žodžiais paminėti Blaivystės sąjungą, bet ir imtis konkrečios veiklos. Ir jiems pasisekė: blaivybės įžadą davė net 43 Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazijos mokiniai ir mokytojai, 29 prisiekė nerūkyti. Kiek sunkiau sekėsi su tėvais – iš jų mažiau buvo tokių pasiryžėlių. Renginio metu blaivininkams buvo iškilmingai įteikti pažymėjimai. Gimnazistės pristatė projektą, pasakojo apie jo tikslus ir jau nuveiktus darbus“, – pasakoja „Dialogui“ mokytoja **Vlada Vengrienė**.

Šiūpariškiai eksperimentavo ir traukė virvę

Gargždų „Minijos“ progimnazijoje įvyko kaimo mokyklų virvės traukimo varžybos. Nugalėjo dreverniškiai (Klaipėdos r. Drevernos pagr. m-klā). Jie kelias į Lietuvos mokinių olimpinį festivalį, – praneša „Dialogui“ Klaipėdos r. Šiūparių pagrindinės mokyklos mokytojas **Andrius Kaveckas**. Pasak informacijos autoriaus, šiūpariškiai iškovota trečiaji vieta džiaugėsi taip, tarsi tai būtų olimpinė pergalė, mat jiems pasiteisino eksperimentas. „Eksperimento esmė buvo supažindinti mokinius su pažangia sporto mokslo metodika, vadinama „Visuma atskirai“. Ugdytiniams buvo parodyta sistema, įgalinanti per itin trumpą laiką, esant ne visai komandai, pasirengti varžyboms ir garbingai atstovauti mokyklai. Atsiskleidė vaikų gebėjimai, kurių, matyt, nė patys nemanė turintys. Prizinė vieta puiku, bet svarbiausia – ugdytinių noras, be jo apskritai niekas nevyktų“, – rašo mokytojas.

Jurgi, atrakink žemę...

Jurginių šventę Kauno r. Garliavos lopšelio-darželio „Obelėlė“ bendruomenė šiemet nutarė susieti su Tarmių metų tematika. Scenarijų parengė įstaigos logopedė R.Stočkuvienė. Norėta bendruomenę ne tik supažindinti su anuomet svarbios lietuvių šventės apeigomis, dainomis, žaidimais, bet ir akcentuoti žemės bučinimo reikšmę. Įstaigos direktorė **Rima Karalienė** pasakoja: „Iš pat ryto po mažųjų auklėtinių grupes, pasipuošusi tautiniais rūbais, vaikščiojo aukštaitė (logopedė R.Stočkuvienė) ir žemaitė (sekretorė R.Navarakienė). Mažieji susidomėję klausė tarmiškai pasakojamų linksmų nutikimų apie kleboną ir jo gudrų tarną, kaimietį ir arkliavagį, tris brolius. Sužinojo, kad per Jurgines taip pat buvo marginami kiaušiniai – jurgučiai. Susidomėję vaikai apžiūrino ir kilojo rankutėse stručio kiaušinių, lygino jį su vištos, putpelės kiaušiniams. Smagiausioji šventės dalis vyko kieme. Pavasario šauklės (meninio ugdymo pedagogė L.Motiejūnienė ir R.Stočkuvienė) įsitaisiusios balkone griežė akordeonu ir per mikrofoną kvietė vaikus, darbuotojas ir šventės svečius dainuoti Jurginių daineles, žaisti žaidimus, lakstyti, ploti, trepsėti, kad žemelė atsibustų po žiemos miego. Ir tikrai, apsiniaukęs ir lyg besiruošijęs lyti dangus pragiedrėjo, nušvito pavasario saulutė...“

Kūrybinė laboratorija „Atgimk iš naujo“

Šiaulių Didždvario gimnazijoje organizuota dailės ir technologijų kūrybinė laboratorija „Atgimk iš naujo“, kurioje darbuos miesto progimnazijų (Jovaro, „Rasos“, Ragainės, „Sandoros“, „Romuvos“, Medelyno, Salduvės) dailės ir technologijų mokytojai bei jų mokiniai. Šio projekto esmė – ne tik sukurti ką nors naujo iš jau neberekalingų daiktų, sudominti mokinius įvairių technikų panaudojimo galimybėmis, bet ir išmokyti bendrauti, pažinti, dirbti individualiai ir komandoje, kurti ir eksperimentuoti, – praneša Didždvario gimnazijos technologijų mokytojai **A.Zibalienė**, **J.Baršauskas** ir dailės mokytoja **J.Ratnikienė**. Kūrybinės laboratorijos dalyviai dirbo trijose grupėse (tekstilės, konstrukcinių medžiagų, dailės), susipažino su įvairių technikų, gaminių būdų, tradicinių ir netradicinių medžiagų panaudojimo galimybėmis, sukūrė ir pagamino originalių dirbinių.

■ Kūrybinės laboratorijos „Atgimk iš naujo“ dalyviai susipažino su įvairių technikų, medžiagų panaudojimo galimybėmis, iš neberekalingų daiktų sukūrė originalių dirbinių.

Pyragas, teatras ir lyderystė

Pirmą kartą populiarią televizijos ir teatro aktorę Nijolę Narmontaitę į Kėdainių r. Kraikių Mikalojaus Katkaus gimnazijoje vykusią literatūrinę popietę atsivežė buvusi mokyklos ugdytinė aktorė Rūta Staliliūnaitė. Nuo to laiko ir tęsiasi draugystė. Jau nesyk N.Narmontaitė su vyru lektoriumi, kapitonu ir keliautoju Pauliumi Kovu lankėsi gimnazijoje, bendravo su mokiniais ir mokytojais. Šįkart aktorė drauge su šeštokais technologijų pamokoje kepė pyragą, dalijosi mintimis apie maisto ruošimo meną, aplankytas šalis, ateities svajones. Tuo tarpu patyręs buriuotojas, Tūkstantmečio Odisejos jachtos „Ambersail“ kapitonas P.Kovas vyresniems gimnazistams vedė lyderystės pamoką. Dieną vainikavo viešnios spektaklis „Negaliu gyventi be scenos“.

„Dialogui“ apie netradicinio ugdymo dieną parašiusi lietuvių kalbos mokytoja **Indrė Jablonskienė** įsitikinusi, jog „mokiniai tikrai dar ilgai prisimins šias įdomias ir neįprastas pamokas“. O netrukus jų laukia dar viena nepaprasta literatūros pamoka – į gimnaziją atvyks Kauno dramos teatras, kuris mokiniams parodys J.Tumo-Vaižganto spektaklį „Žemės ar moters“.

Ar esate lakstę su tarp kelių suspaustu lapu?

„Kelmės r. Tytuvėnų gimnazija garsėja mokinių sporto pasiekimais. Čia dirba kūno kultūros mokytojai, kurie jau daugelį metų entuziastingai palaiko ne tik tuos, kas siekia aukštų rezultatų, bet ir tuos, kam rezultatai nėra labai aktualūs, tačiau rūpi būti sveikiems, gerai jaustis, bendrauti. Būtent tokiems 5–8 klasių mokiniams ir buvo skirta sporto šventė „Būk sveikas ir stiprus“, – rašo „Dialogui“ mokytoja **Bronislava Buchienė**. Šventę organizavo kūno kultūros mokytoja I.Lileikienė, sveikatos priežiūros specialistė S.Bielskytė ir jų pagalbininkas mokytojas A.Banys. Klasių komandos prisistatė, įteikė sveiką gyvenseną palaikančių dovanėlių paralelių klasių bičiuliams, piešė ir rašė „Geros sveikatos receptų“ plakata. Specialistų kruopščiai parinktos linksmos estafetės prasidėjo komandų kapitono varžytuvėmis. Jie turėjo pademonstruoti savo vikrumą ir išradingumą bėgdami ir lauko teniso raketėmis mušinėdami balionėlius. Toliau į estafetę maratone įsijungė visi komandų nariai, juos palaikė sirgaliai. Estafetėse su teniso kamuoliukais, popieriaus gniutulu vietoj kamuolio ir tarp kelių suspaustu lapu, su batais ir be batų, su krepšinio kamuoliais, „traukinuke“ turėjo progos pajudėti ne tik mokiniai, bet ir klasių vadovės. Paskutinė rungtis buvo kryžiažodžių sprendimas.

Kalevalos šalies pasiuntiniai Traupyje

Anyškčių r. Traupio pagrindinėje mokykloje viešėjo Suomijos Turku miesto YWCA/YMCA choras, vadovaujamas muzikos mokytojo ir kompozitoriaus Ari Hynyneno. Choris-tai, 15–16 metų mokiniai, atliko estų kompozitorių dainas, gospelo kūrinius. Koncerte dalyvavo ne tik Traupio mokyklos, bendruomenės atstovai, bet ir Anyškčių Antano Vienuolio gimnazijos bei Raguvėlės pagrindinės mokyklos mokinių ir mokytojų delegacijos. „Mokykloje jau 10 metų veikia nevyriausybinių organizacijų Lietuvos jaunųjų krikščionių sąjungos Traupio skyrius, todėl bendravimas su kitų Europos YWCA/YMCA organizacijomis yra viena iš veiklos krypčių“, – informuoja Traupio mokyklos direktorė **Janina Palikevičienė**.

Ar mums reikia švarios aplinkos?

Nutirpęs sniegas atskleidė per visą žiemą susikaupusias šiukšles. Ypač akį rėžia žalioje miesto teritorijoje vos ne kiekviename kvadratiname metre paliktos šunų išmatos, jų pilna net vaikams žaisti skirtose smėlio dėžėse. Kodėl taip nutiko? Kodėl tokią situaciją matome kiekvieną pavasarį? Visi, regis, mylime savo miestą, norime matyti jį klestintį, švarų... Juk taip gera pavasarį ištrūkti iš namų, tiesiog pasivaikščioti miesto parke, malonu džiaugtis atsigavusia gamta. O mūsų miesto gamta užteršta. Nejaugi taip sunku susirinkti savo augintinių paliktas išmatas? Juk kastuvėlis ir maišelis tekainuoja centus. Gal mieste trūksta tam tikslui skirtų konteinerių? Bet net jei ir konteineriai būtų įrengti kas 100 metrų, kas priverstų nevalą šuns savininką juo naudotis? Juk nevalų neišgašina net nemažos baudos... Ką galima padaryti?

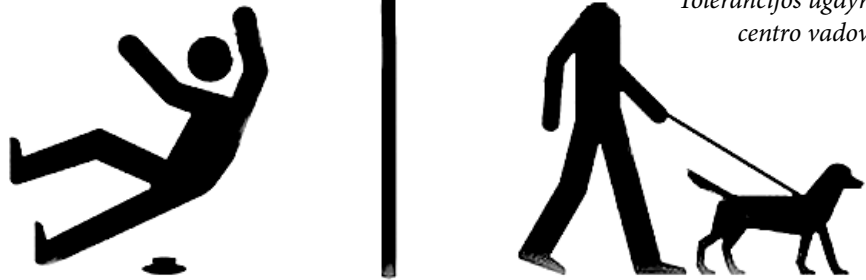
Kėdainių jaunimo mokyklos bendruomenė nusprendė spręsti šią problemą. Kartu su mokiniais balandžio pradžioje organizavome pilietinę akciją „Susirink! Gyvenkime švarioje ir draugiškoje aplinkoje“. Akcijos metu mokiniai kalbino sutiktus šunų mylėtojus, įteikė jiems dovanėlių (kastuvėlių, specialių maišelių ir šunų maisto pakuotę). Sutikti gyventojai atskatinėjo į parengtos anketos klausimus, diskutavo su mokiniais apie gyvūnus, švarią aplinką. Kartu ieškojome būdų, galinčių nors kiek pagerinti esamą žaliųjų zonų švaros situaciją. Šią akciją tęsime iki mokslo metų pabaigos, tad, šunų mylėtojai, nenustebkite, jei būsite užkalbinti.

Kėdainių jaunimo mokykla yra parengusi kovos už švaresnę aplinką planą. Šunų mylėtojų apklausa parkuose tebuvo viena iš sudedamųjų jo dalių. Parkų teršimo problema buvo integruota į biologijos ir pilietiškumo pagrindų pamokas. Kūrėme klausimynus bei lankstinukus. Dailės pamokose mokiniai piešė piešinius, kūrė problemą atspindinčius plakatus. Artimiausioje ateityje planuojame sukurti rūpintis savo miesto aplinka skatinantį vaizdo klipą.

Kėdainių jaunimo mokykla dalyvauja respublikiniame projekte „Kuriame Respubliką“, kurio pagrindinis tikslas – sutelkti mokyklų bei vietos bendruomenėse slypintį pilietinį potencialą, nukreipiant jį demokratinės respublikos kūrimui. Esame dėkingi Neringai ir Henrikui Vaicekauskams, organizavusiems šio projekto mokymus ir davusiems daug naudingų patarimų, kaip kovoti už švaresnę ir draugiškesnę aplinką.

Mus labai įkvepia didelis visuomenės palaikymas. Tikime, kad mūsų darbas ir panašios pilietinės akcijos paskatins dalį Kėdainių miesto bendruomenės pagalvoti, ką galima padaryti dėl švaresnės aplinkos. Visi akcijos metu sutikti praeiviai tikino, kad nori gyventi švariame mieste. O mes siekiame tiek daug – kad gyvūnų mylėtojai susiformuotų įprotį išvesdami šuniuką pasiimti maišelį. Tikime, kad šis tikslas bus pasiektas. Ar tuo tikite jūs?

Dainius REMEIKIS,
Kėdainių jaunimo mokyklos
istorijos mokytojas,
Tolerancijos ugdymo
centro vadovas

Į talką vaikų lysvėse!

Ekologinės gyvensenos akcija „Žalia stotelė“ ragina pasirašyti rankoves ir kibti į pavasarinis žemės darbus, prisijungiant prie jaunųjų daržininkų Lietuvos ugdymo įstaigose bei globos namuose. Čia bus sėjami ir sodinami daržovių, įvairiausių žalumynų, gėlių sodeliai, kuriuos savo rankomis kurs akcijoje dalyvaujantys keli tūkstančiai vaikų ir jaunimo.

Akcijos idėją jau palaiko būrys savanorių, kurie dar balandžio pradžioje pradėjo pirmąsias išvykas pas jaunuosius daržininkus. Visą pavasarį trunkančio žaliojo maršruto metu vaikai kartu su savanorių pagalba darbuosis savo darželiuose, Sodo dirbtuvėse mokysis susikurti vazonėlius, sodo žymeklius iš to, ką galima rasti gamtoje, bei nereikalingų daiktų dėžėje, o interaktyviose paskaitose ieškos atsakymų į tai, kas kam galėtų tikti į poras lysvių ežiose.

Jaunųjų daržininkų ratas gausėja. Tad akcijos organizatoriai – ekologinio jaunimo švietimo projektas „Eko karta“, pavasarį bei rudenį buriantis savanorius žaliesiems maršrutams į vaikų globos namus bei ugdymo įstaigas, ir agrofirma „Sėklos“, aprūpinanti akcijos dalyvius sėjama medžiaga ir sodinimo įrankiais bei teikianti konsultacijas, – tikisi sulaukti miestelių bei kaimo bendruomenių iniciatyvų. Pasak minėtos agrofimos atstovės R.Monkevičienės, šiemet pirmą kartą vaikai ne tik sodins bei prižiūrės augalus, bet ir ruošis rudens mugėi. Ja bus siekiama pasidžiaugti užaugintu derliumi bei paskatinti vietos gyventojus drąsiau jungtis ugdomą aktyviai veikiančią, aplinką tausojančią, atsakingą ateities kartą.

Giedrė KISIELĖ, akcijos koordinatore

MOKYKLOSE

Alsėdiškiai mezgė draugystę su knyga

■ Minint Pasaulinę knygos ir autorių teisių dieną, Plungės r. Alsėdižių vidurinės mokyklos biblioteka surengė akciją „Augu skaitydamas“. Nuotraukoje – anglų kalbos mokytojas A.Vaitkevičius skaito mokiniams knygos ištrauką.

Tarptautiniai debatai vokiečių kalba

Vilniuje, Tolerancijos centre, įvyko konkurso „Tarptautiniai jaunimo debatai vokiečių kalba“ finalas. Paaiškėjo, kad 2013 m. rudenį Lietuvai Budapešte atstovaus Vilniaus licėjaus ir Vilniaus Žirmūnų gimnazijos mokinės. Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos mokinė G.Roduner užėmė garbingą III vietą, – informuoja „Dialogą“ minėtos mokyklos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja Irena Kiltanavičienė.

Sportavo ir varžėsi šeimomis

Plungės r. Žemaičių Kalvarijos vidurinėje mokykloje organizuota rajoninė pradinė klasių mokinių ir jų tėvėlių sporto šventė-varžytuvė „Sportiškiausia šeima – 2013“. Šventėje dalyvavo 6 šeimos. Komandoms teko pasigalvoti bėgimo, šokinėjimo su maišais ir kitose rungtyse, – apie tai praneša Jurgis Mankauskas.

KONKURSAI

Raštingiausias būsiamasis darbuotojas

Jau visą dešimtmetį Kauno regiono profesinio mokymo įstaigų lituanistai su savo mokiniais balandžio mėnesį renka į tradicinį lietuvių kalbos ir literatūros konkursą „Raštingiausias būsiamasis darbuotojas“. Šiemet konkursą organizavo Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras (KMPPMC). Labai džiaugiamės, kad šiame renginyje dalyvavo visų 13-os regiono profesinio mokymo įstaigų 11–12 klasių mokinių komandos. Šių metų konkursas buvo skirtas V.Mykolaičio-Putino 120-osioms gimimo metinėms, tad ir nuostatuose skelbiamos užduotys buvo susijusios su šio poeto ir rašytojo asmenybe bei kūryba: diktanto tekstas – iš romano „Altorių šešėly“, kryžiažodis, raiškiojo skaitymo konkursas.

Gausiausias konkurso dalyvių būrys susirinko rašyti diktantą ir spręsti mokytojo R.Papinigio parengtą kryžiažodį. Geriausiai tai pasisekė Kaišiadorių technologijų ir verslo mokyklos mokinėms G.Doročovai ir K.Ignatjevai. Raiškiojo skaitymo konkurse dalyvavo mažiau mokymo įstaigų atstovų. Šios dalies nugalėtoja pripažinta G.Rimeikaitė, Jonavos politechnikos mokyklos mokinė. Pastaroji mokymo įstaiga tapo ir viso konkurso nugalėtoja – surinko daugiausia taškų iš visų trijų konkurso užduočių. Mokinis konkursui rengė mokytoja A.Stonienė.

Kol mokiniai atliko užduotis, mokytojai prie kavos puodelio dalijosi neseniai įvykusios lietuvių kalbos kalbėjimo įskaitos išpūdžiais, būsimojo egzamino nerimu. Profesijos mokytoja A.Baltušonienė jaukioje bib-

liotekos skaitykloje lituanistes mokė dovanėlių įrišimo paslapčių, o mokiniai per pertraukėles smagiai žaidė smiginį, greitai mezgėsi jaunimo pažintys...

Kauno regiono profesinio mokymo įstaigų bendrojo ugdymo dalykų mokytojai, įkvėpti lituanistų pavyzdžio, susibūrė į metodines grupes: gamtos mokslų, užsienio kalbų, matematikų, socialinių mokslų, kūno kultūros. Nuo lituanistų neatsilieka gamtos mokslų mokytojai – jie kasmet Vilkijos žemės ūkio mokykloje rengia „Raštingiausio gamtamokslio“ konkursą, seminarus, metodinių grupių posėdžius. Profesinio mokymo įstaigų mokytojai turi savo problemų, todėl jas aptaria susirinkę į posėdžius, seminarus, dalijasi pedagogine patirtimi, parengtomis mokymo priemonėmis.

Žinia, metodinės veiklos ratą suka iniciatyvūs žmonės: lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų metodinės grupės pirmininkė – KMPPMC mokytoja metodininkė D.Gavenauskienė, socialinių mokslų (geografijos, istorijos) – Kauno mechanikos mokyklos geografijos mokytojas metodininkas A.Mainonis, užsienio kalbų (anglų, vokiečių, rusų, prancūzų) – KMPPMC mokytoja metodininkė D.Lasienė, gamtos mokslų – Vilkijos žemės ūkio mokyklos chemijos mokytoja metodininkė D.Mikalauskienė, matematikų – Kauno statybininkų rengimo centro direktoriaus pavaduotoja ugdymui mokytoja metodininkė L.Makauskienė.

Birutė SVEIKATIENĖ,

Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro Gimnazijos skyriaus vedėja

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
tlena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remeničiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamas, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštiję publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIJA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS REMIMO FONDAS Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuve,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Dalykinė savaitė Kelmės profesinio rengimo centre

Kelmės profesinio rengimo centre įvyko kasmetinė integruota bendrakultūrinė ir profesinių dalykų savaitė „Žemaitijos regiono etnokultūrinio paveldo panaudojimas, ugdant asmenybę ir rengiant kvalifikuotą specialistą“.

Profesiniai dalykai glaudžiai susiję su bendrakultūriniais, į tai atsižvelgta ir planuojant savaitės veiklas: profesijos mokytojai buvo atsakingi už dvi dienas, kurių metu rajono mokyklų moksleiviai buvo supažindinami su centro gamybinio mokymo baze, galėjo dalyvauti praktiniuose užsiėmimuose. Tuo pasinaudojo „Kražantės“ pagrindinės mokyklos, Kražių gimnazijos mokiniai, Kuršėnų politechnikos mokyklos mokytojai. Vieni dalyvavo virėjų-padaavėjų dienoje ir mokėsi kepti tradicines „baronkas“, plakti kokteilius, kiti pasinaudojo proga geriau susipažinti su restauratoriaus specialybės ypatumais ir, profesijos mokytojo A.Mikalauko prižiūrėti, pabandė dirbti su staklėmis.

Bendrakultūrinių dalykų mokytojai organizavo „Dalykinę rokundą“, į kurią suvažiavo 10 klasės mokinių komandos iš Elvyravos, Liolių, „Kražantės“ pagrindinių mokyklų, „Aukuro“ ir Vaiguvo Vlodo Šimkaus vidurinių mokyklų. „Rokundos“ esmė: komandos, sudarytos iš įvairių mokyklų mokinių, taip pat ir profesinio rengimo centro apdailininkų grupės atstovų, turėjo apkelti kalbų, socialinių mokslų, IT, matematikos ir

gamtos mokslų stoteles ir per nurodytą laiką kuo tiksliau atlikti užduotis. Be prižių neliko nė viena komanda, o nugalėtojai džiaugėsi skaičiuotuvais.

Visos savaitės metu veikė medžio drožinių ir metalo dirbinių parodos, stalo serviravimo paroda. Malonu pažymėti tą faktą, kad su mokykla glaudžiai bendrauja ir ne mūsų mokyklos mokiniai: darbus parodoms pateikė ir Kelmės Jono Graičiūno gimnazijos auklėtiniai M.Dimšlys ir R.Stankus.

Tačiau didžiausio susidomėjimo sulaukė ir didžiausią šurmulį ją parengiant sukėlė paroda „Rakandų atmintis“: eksponatus parodai nešė visa mokyklos bendruomenė, o ieškant tikslaus tarmiško pavadinimo vienam ar kitam daiktui ar įrankiui, buvo pasitelkta ne viena paieškos sistema – tokiu būdu ne tik įprasminta tarmė, bet pagilintos ir kalbos kultūros žinios.

Integruotą bendrakultūrinių ir profesinių dalykų savaitę užbaigė respublikinė metodinė praktinė konferencija. Jos metu buvo kalbama apie Žemaitijos regiono etnokultūros multiplikaciją bendrojo lavinimo, specialybės dalykų pamokose bei neformaliajame ugdyme ir pilietinės savivokos ugdymą per savo gimtinės, tėviškos etnokultūros paveldo suvokimą, lavinant tiriamuosius ir komandinio darbo gebėjimus.

Dalia GRIŠKEVIČIENĖ,
Kelmės profesinio rengimo centro
neformalaus švietimo organizatorė

Mokinių saviraiškos festivalis

Kretingos Marijono Daujoto pagrindinėje mokykloje įvyko tęstinis respublikinis mokinių saviraiškos festivalis „Kuriu ne tik sau“. Jame dalyvavo net 21 mokykla iš Kretingos, Tauragės, Plungės rajonų, Šventosios, Palangos ir Kauno miestų. Renginiu siekta vykdyti mokytojų gerosios patirties sklaidą, ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių mokinius, skatinti šių mokinių saviraišką, kūrybiškumą, ugdyti jų gebėjimą bendrauti, bendradarbiauti. „Specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai, padedami mokytojų, rodė savo kūrybinius ir meninius gebėjimus: šoko, dainavo, deklamavo eiles, vaidino. Emocijos liejosi per kraštus – mokiniai džiaugėsi tiek savo, tiek kitų pasirodymais, sugebėjo paskatinti visus susirinkusiuosius drauge dainuoti, šokti. Festivalio metu vyko mokinių kūrybinių darbų paroda, kurioje eksponuoti piešiniai, karpiniai, rankdarbiai, drožiniai“, – rašo „Dialogui“ festivalio idėjos autorė M.Daujoto pagrindinės mokyklos „Šypsenos“ klubo įkūrėja specialioji pedagogė **Daiva Malakauskienė** ir lietuvių kalbos mokytoja **Aldona Ketlerienė**.

KONFERENCIJOS

Patirtimi dalijosi šalies andragogai

Jau treči metai Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų vidurinė mokykla rengia konferencijas andragogams ir džiaugiasi, kad kasmet jos sulaukia vis daugiau dėmesio. Šiomet konferencijoje „Suaugusiųjų ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas“ mintimis apie formalųjį suaugusiųjų švietimą dalinosi Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro direktorė, Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacijos pirmininkė N.Kimso. Ilgametė Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos valdybos pirmininkė R.Juozaitienė pristatydama aktualią savivaldų mokymosi temą akcentavo patirtinio mokymosi (kai individas savarankiškai ar kieno nors padedamas imasi iniciatyvos) svarbą. „Varpo“ mokyklos direktorė J.Čeponaitė papasakojo, kaip formaliojo ir neformaliojo ugdymo individualizavimas bei diferencijavimas vyksta šioje mokymo įstaigoje. Antroje konferencijos dalyje dalyviai dirbo grupėmis. Apie konferenciją „Dialogui“ parašė mokytoja **Jolanta Labuckaitė**.

IKT mokymosi veikloje

Šiaulių „Romuvos“ progimnazijoje vyko respublikinė bendrojo ugdymo mokyklų mokinių teorinė-praktinė konferencija „IKT mokymosi veikloje“. Joje mokiniai kalbėjo apie antros kartos saitynų privalumus ir galimybes, pristatė robotikos projektus, dalijosi gerąja patirtimi, įgyta mokantis, vykdam tarpdalykinius integruotus projektus, naudojantis IKT. Mažieji konferencijos dalyviai kalbėjo apie saugumą internete. Buvo organizuotos ir praktinės veiklos, savo žinias dalyviai pasitikrino „Optivote“ testavimo sistema, susipažino su išmaniųjų technologijų taikymu pamokose. „Trečius metus vykstanti konferencija pasižymėjo dalyvių gausa: dalyvavo apie 40 pranešėjų, 1–10 klasių mokinių iš įvairių šalies mokyklų“, – rašo „Romuvos“ progimnazijos IT mokytoja **Rita Nemanienė**.

Mokytojo fotografijų paroda „Kelyje...“

Šiaulių Lieporių gimnazijoje atidaryta fizikos mokytojo Remigijaus Pozniakovo fotografijų paroda „Kelyje...“ Fotografijų autorių pasveikino gausus būrys mokytojų ir mokinių. R.Pozniakovas yra aplankęs 43 šalis. Parodoje nuotraukos iš kelionių po Portugaliją, Turkiją, Rumuniją, Vokietiją, Estiją, Ispaniją, Vengriją, Lenkiją, Prancūziją, Bulgariją... „Dialogui“ apie parodą parašiusios mokytojos **R.Norkutė** ir **A.Šliažienė** linki kolegai nepritrūkti kūrybiškumo ir aplankyti svajonių šalį Australiją.

■ R.Pozniakovas

Profesijos ir karjera: pažinčių metas

• Kaip tapti kinologu, domino **Zarasų žemės ūkio mokyklos (ZZŪM)** mokinius kartu su mokytojais apsilankiusius Valstybės sienos apsaugos tarnybos (VSAT) Kinologijos centre Mickūnuose (Vilniaus r.). „Pirmiausia žmogus, norintis būti kinologu, turėtų mylėti gyvūnus, būti kantrus, gerai fiziškai pasirengęs. Gyvūnai jaučia žmonių meilę, baimę, širdimi „girdi“ jų mintis. Šunys dresuojami jau nuo 2 mėnesių iki 10 metų, kol dar turi gerą fizinę formą ir sveikatą. Centro darbuotojai papasakojo, kaip dresuojami VSAT šunys, kaip jie išmokomi ieškoti dingusių žmonių, narkotikų, sprogmenų“, – rašo „Dialogui“ ZZŪM karjeros koordinatorė **Rima Gastevičienė**.

• Tradicinėmis tapo karjeros planavimo popietės **Šiaulių r. Bubių mokykloje**. Ši balandį mokyklos karjeros konsultantė į „Profesijų pasaulį“ pakvietė ir mažiausius ugdytinius. Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupių vaikai susipažino su pirmaisiais, bet pačiais svarbiausiais karjeros planavimo žingsneliais: kaip pažinti save ir kaip pasirinkti profesiją. Mažieji atliko įvairias užduotis, pasakojo apie žinomas profesijas, susipažino su jiems dar negirdėtomis, tokiomis kaip floristo, konditerio, slaugės ar chirurgo, linksmai žaidė įvairius žaidimus, vaidindami bandė „prisimatuoti“ sau keletą profesijų. Priešmokyklinio ugdymo grupės ugdytiniai surengė piešinių parodėlę „Kai užaugsiu, būsiu...“, – pasakoja „Dialogui“ Bubių mokyklos karjeros ugdymo konsultantė **Sonata Abromavičienė** ir **Laima Benikasiene**.

• **Šiaulių Simono Daukanto gimnazijoje** suorganizuotas projekto „Kam to reikia?“ renginys „Profesijų diena“. Gimnazistai susipažino su STT, LESTO ir VMI veikla, policininkų darbu, – praneša minėtos mokyklos karjeros konsultantė **Jolanta Buivydienė**.

PAKLAININIMAS MIŠKE

(Pramoga 7–18 m. moksleiviams)

Trakų r., 29 Lt/asm.

www.vaiduokliai.lt, info@vaiduokliai.lt,
mob. +370 652 16 600

Užs. 433

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 73 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Atžalyno“ gimnazija, Kėdainiai
„Atžalyno“ vidurinė, Biržai
„Aukuro“ vidurinė, Kelmė
„Kražantės“ pagrindinė, Kelmė
„Minijos“ progimnazija, Gargždai
„Rasos“ progimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai
„Sandoros“ progimnazija, Šiauliai
„Vaivorykštės“ gimnazija, Gargždai
„Varpo“ suaugusiųjų vidurinė, Vilnius
Alsėdžių vidurinė, Plungės r.
Antano Vienuolio gimnazija, Anykščiai
Bubių, Šiaulių r.
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Dotnuvos pagrindinė, Kėdainių r.
Drevernos pagrindinė, Klaipėdos r.
Elvyravos pagrindinė, Kelmės r.
Gabijos gimnazija, Vilnius
Garliavos lopšelis-darželis „Obelė“, Kauno r.
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Gruzdžių gimnazija, Šiaulių r.
Jadvygos Čiurlionytės menų, Varėna
Jaunimo, Kėdainiai
Jono Graičiūno gimnazija, Kelmė
Jono Totoraičio pagrindinė, Marijampolė
Jovaro progimnazija, Šiauliai

Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija, Rokiškis
Jurgio Pabrėžos gimnazija, Kretinga
Kražių Mikalojaus Katkaus gimnazija, Kėdainių r.
Kražių gimnazija, Kelmės r.
Kuršėnų politechnikos, Šiaulių r.
Kuršėnų Stasio Anglickio, Šiaulių r.
Licėjus, Vilnius
Lieporių gimnazija, Šiauliai
Lietuvos Broniaus Oškinio vaikų aviacijos mokykla, Kėdainiai
Lietuvos tūkstantmečio gimnazija, Šalčininkai
Liolių pagrindinė, Kelmės r.
Lopšelis-darželis „Ažuoliukas“, Šilutė
Maironio universitetinė gimnazija, Kaunas
Maisto pramonės ir prekybos mokymo centras, Kaunas
Marijono Daujoto pagrindinė, Kretinga
Mechanikos, Kaunas
Medelyno progimnazija, Šiauliai
Politechnikos, Jonava
Profesinio rengimo centras, Kelmė
Ragainės progimnazija, Šiauliai
Raguvelės pagrindinė, Anykščių r.
Rapolo Šaltenio progimnazija, Utena

Rožyno pagrindinė, Panevėžys
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Senosios Varėnos Andriaus Ryliško vidurinė, Varėnos r.
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Statybininkų rengimo centras, Kaunas
Suaugusiųjų mokymo centras, Vilnius
Šaltinio pagrindinė, Raseiniai
Šiūparių pagrindinė, Klaipėdos r.
Technologijų ir verslo, Kaišiadorys
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Traupio pagrindinė, Anykščių r.
Tuskulėnų vidurinė, Vilnius
Vaiguvo Vlodo Šimkaus vidurinė, Kelmės r.
Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazija, Telšių r.
Vievio gimnazija, Elektrėnų sav.
Vilkijos žemės ūkio, Kauno r.
Vincio Kudirkos progimnazija, Šiauliai
Žalgirių gimnazija, Tauragė
Žemaičių Kalvarijos vidurinė, Plungės r.
Žemės ūkio, Zarasai
Žirmūnų gimnazija, Vilnius
Žygimanto Augusto pagrindinė, Vilnius

Žaidžiame Šekspyra

Šiaulių Lieporių gimnazijoje jau devintą kartą vyko tradicinis V.Šekspyro festivalis „Žaidžiame Šekspyra“, subūręs apie šimtą 8–12 klasių mokinių iš 8-ių Šiaulių miesto ir rajono mokyklų. „Pasirodymus pradėjo Kuršėnų Stasio Anglickio mokyklos mokiniai, surengę trumpą viktoriną apie V.Šekspyro gyvenimo faktus, kūrinių personažus ir apdovanoję teisingai atsakiusius žiūrovus pačių pagamintais knygų skirtukais. „Rasos“ progimnazijos mokinė deklamavo V.Šekspyro 15 sonetą. Lieporių gimnazijos ir Gegužių progimnazijos aštuntokų komandos suvaidino V.Šekspyro monologą „Visas pasaulis yra scena“. J.Janonio gimnazijos pirmokės atliko nuotaikingą dainą „Westside Shakespeare“. Gruzdujų gimnazijos mokiniai pristatė kelionę į 2050 metus ir parodė būsimą ateities mokyklą, mokytojų ir mokinių santykius. „Romuvos“ gimnazijos gimnazistai vedė linksmą televizijos laidą „Kultūros kampelis“, kurioje citavo garsiausias V.Šekspyro frazes. S.Šalkauskio gimnazijos mokinių komanda suvaidino pamokančią istoriją „Skubėk lėtai“. Lieporių gimnazijos mokinė R.Adomaitytė atliko jausmingą meilės dainą, o pirmaklasiai gimnazistai parodė humoristinę istoriją, kurioje išvydome V.Šekspyra, Hamletą, Harį Poterį, milžiną, stebuklingą pupą, Romeo ir Džuljetą. Neišdildomą ispūdį paliko mokinys D.Buivys, suvaidinęs Hamletą. Ne veltui šis vaidinimas komisijos buvo pripažintas dramatiškiausiu pasirodymu“, – dalijasi Šiaulių Lieporių gimnazijos anglų kalbos mokytoja **Sigita Valuckienė**, kartu su kolege Sigita Šernaite inicijavusi ir organizavusi aprašytąjį renginį.

➤ KONKURSAI

Interpretavo klasiko sonetus

Vilniaus Tuskulėnų vidurinėje mokykloje vyko antrasis anglų rašytojo, poeto ir dramaturgo Williamo Shakespeare'o kūrinių konkursas „Modernaus V.Šekspyro skaitiniai“. „W.Shakespeare yra vienas bene labiausiai interpretuojamų autorių. Jis yra mėgstamas dėl gilių žodžių prasmės dramose ir sonetuose. Būtent todėl šio autoriaus kūriniai ir buvo pasiūlyti mokiniams interpretuoti“, – rašo „Dialogui“ Tuskulėnų mokyklos anglų kalbos mokytoja **Alina Žutautaitė**. Konkurse dalyvavo aukštesniųjų klasių mokiniai iš Vilniaus gimnazijų ir vidurinių mokyklų. Šiais metais nuspręsta neskirti konkursinių vietų, vietoje jų pasirinktos nominacijos.

Išsipildė mokytojos svajonė

„...Pasirinktas vaidybinis epizodas iš animacinio filmuko: pasibeldęs į duris, dviračiu į kabinetą įriedėjo laiškanešys Pečkinas iš Rūgpienių kaimo (gimnazistas Edvinas), jis adresatei Šidlauskienei atvežė siuntinį. Siuntinyje – dovana – fotografijos knyga „Debiutas“, išleista 100 egzempliorių tiražu...“

Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Janina Dalia Šidlauskiene fotografijos būreliui vadovauja nuo 2004-ųjų. Nuveikta daug: veiklos dienoraštyje – per 25 parodos, laimėta 22 konkursuose (juose pradėta dalyvauti nuo 2008 m.), 11 kartų pelnyti švietimo ir mokslo ministro diplomai, surengtos 5 personalinės jaunųjų fotografų parodos. Tad mokytojai, kaip tam gandrui, tarsi užaugo sparnai – atsirado svajonė visų prizinininkų darbus sudėti į vieną knygutę, kad viskas vienoje vietoje būtų. Apie tai ji pasipasakojo pirmajai prizininkei, buvusiai būrelio seniūnei Barborai Varkojytei. Ši atsakė: „Paskambinote ten, kur reikia.“

■ „Debiuto“ autorės ir Jūratė Varkojienė (antra iš kairės)

Užvirė darbas. Taip gimė svajonėmis apipinta ir didžiausia paslaptimi laikyta knyga, kurioje – dvidešimties fotografų prizinininkų darbai...“ – pasakoja „Dialogui“ Kretingos Marijono Daujoto pagrindinės mokyklos etikos mokytoja **Marija Bučkienė**. Fotoknygą išleido fotomeno gerbėjai ir globėjai Jūratė ir Pranas Varkojai.

Nepritrūkime padėkos žodžių

„Ar dažnai vieni kitiems ištariame paprastą, nuoširdų ir nieko nekainuojantį padėkos žodį? Apie tai kalbėjome Rokiškio Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos „Romuvos“ padalinio skaitykloje. Organizavome „Padėkos dieną“ bibliotekos rėmėjams, bendradarbiavimo partneriams, gimnazistams ir mokytojams. Nominavome bibliotekos pagalbininkus gimnazistus ir mokytoją R.Pranskūniene, kurie plūšėjo, perkraustant vadovėlių fondą į kitas patalpas. Dėkojome mokytojams Mauricams, kurie bibliotekai padovanojo nemažai fantastinės literatūros, Ramanauskams – už grožinę ir mokslinę literatūrą. Istorikas E.Gaigalas neužmiršo naujais leidiniais papildyti gimnazijos bibliotekos unikalios autografuotų leidinių kolekcijos. Jau antri iš eilės metai aktyviausia periodikos skaitytoja tituluojama mokytoja R.Prascienienė, o kaimyniškiausius ryšius su skaitykla ir biblioteka palaiko mokytoja N.Miliutina...“ – pasakoja „Dialogui“ Rokiškio Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos „Romuvos“ padalinio bibliotekos vedėja **Reda Kiselytė**.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,

„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.

Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –

rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- ⊙ Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- ⊙ Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:	JURIDINIAMS asmenims (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):
» visiems metams – 87,95 Lt,	» visiems metams – 115,69 Lt,
» pusei metų – 52,77 Lt,	» pusei metų – 63,74 Lt,
» 3 mėn. – 29,74 Lt,	» 3 mėn. – 32,57 Lt,
» 1 mėn. – 10,00 Lt.	» 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- ⊙ Švietimo aktualijos
- ⊙ Straipsnių fragmentai
- ⊙ Internetinė apklausa
- ⊙ Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- ⊙ Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.